

MUNCA FORȚATĂ ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Manual pentru inspectorii de muncă

MUNCA FORȚATĂ ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Manual pentru inspectorii de muncă

Autor: Beate Andrees

Biroul Internațional al Muncii
2010

Copyright © International Labour Organization 2010
Publicat în 2010

Toate drepturile de autor sunt rezervate pentru ILO conform Protocolului 2 la Convenția internațională privind drepturile de autor. Totuși, pasaje din aceste publicații pot fi reproduse cu permisiunea ILO sau cu condiția menționării sursei. Pentru drepturile de reproducere sau traducere, se va adresa o cerere către ILO Publications (Rights and Permissions), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland, sau email: pubdroit@ilo.org. Biroul Internațional al Muncii acceptă astfel de cereri.

Bibliotecile, instituțiile și alți utilizatori înregistrați la organisme de drepturi de autori pot să efectueze reproduceri în conformitate cu licențele care le-au fost acordate în acest sens. Vizitați www.ifrro.org pentru a afla care este instituția responsabilă cu drepturile de autor în țara dumneavoastră.

Date ILO pentru catalogarea înaintea publicării

Andrees, Beate

Muncă forțată și traficul de ființe umane: Manual pentru inspectorii de muncă / Beate Andrees; International Labour Office - Geneva: ILO, 2010

67 p.

ISBN: 978-92-2-821321-8, 978-92-2-821322-5 (web pdf)

International Labour Office

ghid / manualul formatorului / muncă forțată / trafic de persoane / inspecția muncii

13.01.2

De asemenea, disponibile în limba engleză: Forced labour and human trafficking: a handbook for labour inspectors, ISBN 978-92-2-121321-5 / ISSN 978-92-2-121322-2, Geneva, 2008; și în limba spaniolă: El trabajo forzoso y la trata de personas: manual para los inspectores de trabajo, ISBN 978-92-2-321321-3 / ISSN 978-92-2-321322-0, Geneva, 2009

Date ILO pentru catalogarea înaintea publicării

Denumirile folosite în publicațiile ILO, în conformitate cu practicile ONU și prezentarea materialului nu reflectă în mod necesar opinia ILO în ceea ce privește statutul legal al unei țări, regiuni sau teritoriu și autoritățile sau delimitarea frontierelor acestora.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în articole, studii sau alte contribuții revine doar autorilor, iar publicarea nu reprezintă aprobarea ILO pentru opiniile exprimate.

Orice referire la nume de firme și produse comerciale nu implică adeziunea ILO, iar nementiunea unei anumite firme sau produs comercial nu este un semn de dezaprobare.

Publicațiile și produsele electronice se găsesc în librării, birourile locale ILO din multe țări sau direct la ILO Publications, International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Elveția. Cataloage cu liste cuprinzând noile publicații se pot obține gratuit la adresa mai sus menționată sau la: pubvente@ilo.org

Vizitați site-ul nostru: www.ilo.org/publns

Editat foto în Elveția

Tipărite în România

Ediția în limba română

Editura ZORIO – 2010

With financial support from the Prevention of and Fight Against Crime Programme
European Commission – DG Justice, Freedom and Security

Această publicație a fost elaborată în cadrul proiectului "Acțiunea transnațională multipartită pentru combaterea traficului de ființe umane în scopul exploatării prin muncă. Identificarea și protecția victimelor – FREED". Conținutul acestei publicații face obiectul răspunderii exclusive a ILO și nu reflectă în niciun fel punctul de vedere al Comisiei Europene.

Cuvânt înainte

La nivel mondial, pregătirea în domeniul traficului de persoane pentru poliție, poliție de frontieră și alte instituții de aplicare a legii, reprezintă o investiție uriașă. Totuși, rolul inspectorilor de muncă în eradicarea și prevenirea muncii forțate, care include și traficul de ființe umane, a fost până în prezent trecut cu vederea. Deoarece cele două aspecte constituie grave încălcări ale legii, statele și actorii implicați înclină să admită că munca forțată și traficul de ființe umane se combat cel mai bine prin aplicarea legii și a procedurilor penale decât prin legislația muncii, administrație și justiție.

Cu toate acestea, există multe motive pentru care, așa cum se întâmplă deja într-o serie de țări, inspectoratele de muncă trebuie să acorde mai multă atenție acestor preocupări și să-și analizeze propriul rol de a acționa independent sau în colaborare cu alte instituții de aplicare a legii în abordarea problemelor. În primul rând, inspectorii de muncă au instrumentele necesare pentru a emite o avertizare timpurie. Primele indicații privind o situație care poate degenera într-un caz de muncă forțată în sectorul economic privat se referă la practici abuzive de plată a salariilor, rețineri incorecte, contracte frauduloase, practici abuzive de recrutare și altele. În al doilea rând, inspectorii de muncă pătrund mai ușor decât polițiștii sau procurorii în majoritatea locurilor de muncă; ei pot desfășura investigațiile inițiale sau culegerea de date în baza cărora se vor formula mai târziu acuzațiile. În al treilea rând, datorită rolului lor mai degrabă conciliator decât de aplicare a legii penale, inspectorii pot avea importante funcții în prevenirea și sensibilizarea asupra riscurilor asociate situațiilor de muncă forțată.

Prezentul manual poate constitui un instrument de pregătire, prin care se urmărește atât informarea inspectorilor de muncă cu privire la aspecte, tendințe moderne și provocări în domeniul muncii forțate cât și promovarea discuției despre modul în care inspectorii de muncă din întreaga lume pot fi implicați mai eficient în eforturile globale de luptă împotriva muncii forțate și a traficului de ființe umane. Manualul identifică cazuri de bune și inovatoare practici, de exemplu Unitatea Specială Mobilă de Inspecție a inspectorilor de muncă și ofițerilor de poliție din Brazilia. Astfel de modele vor trebui create pretutindeni și adaptate împrejurărilor naționale, ca reacție internațională la solicitarea Biroului Internațional al Muncii (ILO) ca până în 2015 munca forțată și traficul uman să fie eradicate.

Prima versiune a manualului a fost prezentată la Întâlnirea Europeană la nivel de experți a Inspectorilor de Muncă din decembrie 2007, precum și la seminariile naționale din țările asiatice, printre care China și Vietnam. Ediții în limbile spaniolă și engleză ale primei versiuni au fost realizate cu ocazia lansării celui de-al 12-lea Congres al Asociației Internaționale a Inspecției Muncii și adunării speciale a inspectorilor de muncă din America Latină, care se vor desfășura la Geneva și, respectiv, Lima, în iunie 2008.

Elaborarea acestui manual a fost posibilă datorită finanțării guvernelor Irlandei și Regatului Unit. Dacă resursele ne vor permite, vom fi bucuroși să traducem și să publicăm prezentul manual și în alte limbi, asigurând prin aceasta o mai mare sensibilizare a inspectorilor de muncă de pretutindeni pentru a contribui la eradicarea fenomenului de muncă forțată.

Roger Plant

Șeful Programului Special de Acțiune pentru Combaterea Muncii Forțate

Programul de promovare a Declarației privind Principiile și Drepturile Fundamentale

Mulțumiri

Mulți oameni au contribuit la elaborarea acestui manual. Mulțumim în mod deosebit lui Wolfgang von Richthofen, Consultant Internațional pe probleme de Inspecția Muncii, care și-a împărtășit din cunoștințele sale în cadrul diferitelor seminarii internaționale de pregătire pentru inspectorii de muncă. Multe dintre ideile sale se reflectă în acest manual, idei care stau la baza unei lucrări realizate în 2007. De asemenea, Wolfgang von Richthofen este cel care a facilitat contactul inițial cu Asociația Internațională pentru Inspecția Muncii (IALI) care ne-a sprijinit în munca noastră împotriva muncii forțate și a traficului de persoane încă din 2006.

O serie de colegi ILO care ne-au oferit comentarii la proiectul inițial merită mulțumirile noastre și anume Malcolm Gifford (SAFEWORK), Maria Luz Vega (DIALOGUE), Carmen Sottas, Halima Sahraoui, Claire Marchand, Rosinda Silva (NORMES), Christian Hess (ACT/EMP), Claude Akpokavie (ACTRAV), Hans van de Glind (IPEC), Pallavi Rai (HIV/AIDS) și în special colegii de la SAP-FL care ne-au ajutat în colectarea de exemple de bune practici și studii de caz. Organizația Internațională a Angajatorilor (IOE) ne-a furnizat, de asemeni, comentarii utile.

În același timp, aș dori să mulțumesc lui Zafar Shaheed (DECLARATION) pentru informațiile oferite referitoare la o variantă anterioară și lui Roger Plant pentru sprijinul său în redactarea materialului. Și, în sfârșit, aș dori să recunosc meritele inspectorilor de muncă din întreaga lume care mi-au împărtășit din experiența lor în diversele seminarii de pregătire. Angajamentul și curajul lor de a lupta împotriva practicilor de muncă exploatatoare, adesea, în condiții dificile, a constituit motivația importantă de a elabora acest manual.

[Beate Andrees](#)

[Programul Special de Acțiune pentru Combaterea Muncii Forțate](#)

[Programul de promovare a Declarației privind Principiile și Drepturile Fundamentale](#)

CUPRINS

Cuvânt înainte	4
Mulțumiri	5
INTRODUCERE	7
Scopul manualului	8
Cum se folosește manualul	8
Definiții și concepte	9
Inspecția muncii	9
Munca forțată	9
Traficul de persoane	10
MUNCA FORȚATĂ ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE ÎN ECONOMIA MONDIALĂ	12
Realități și cifre despre munca forțată	12
Sectoare economice de risc	13
Categoriile de lucrători vulnerabili	14
Traficul de persoane în scopul exploatării prin muncă în România	15
ROLUL INSPECTORILOR DE MUNCĂ ÎN STRATEGIILE NAȚIONALE ÎMPOTRIVA MUNCII FORȚATE	17
De la politici globale împotriva muncii forțate la cele naționale	17
Mandatul și rolul inspectorilor de muncă	19
IDENTIFICAREA VICTIMELOR ȘI INVESTIGAREA CAZURILOR DE MUNCĂ FORȚATĂ	21
Provocări ale aplicării	21
Indicatori ai unor situații posibile de muncă forțată	22
Tehnici de investigare	24
Urmărirea penală și pedepsele	26
Cum se tratează victimele	27
Conduita etică a inspectorilor de muncă	29
Cooperarea cu alți actori	29
Forme de cooperare	32
Siguranța inspectorilor de muncă	33
LEGĂTURI CU ECONOMIA SUBTERANĂ ȘI MUNCA FĂRĂ FORME LEGALE	34
Importanța prevenirii și sensibilizării	34
Munca forțată în economia subterană	35
Controlul angajării fără forme legale	37
Monitorizarea agențiilor private de ocupare și furnizare a forței de muncă	38
MODULE DE INSTRUIRE ȘI ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	40
Atelier de lucru de 5 zile	40
Atelier de lucru de 3 zile	42
Anexa 1: Activități de învățare	43
Anexa 2: Studii de caz	46
Anexa 3: Instrumente legislative	49
Anexa 4: Alte materiale de referință	64

INTRODUCERE

Formele contemporane de muncă forțată, incluzând traficul de persoane, sunt adeseori percepute ca aspecte de tip penal care nu intră în competența inspectorilor de muncă. Acest manual explică de ce munca forțată este relevantă pentru inspectorii de muncă, cum poate fi aceasta identificată și cum se poate acționa în consecință. Există o serie de motive pentru care inspectorii de muncă trebuie să joace un rol activ în combaterea la nivel global a muncii forțate și a traficului de persoane:

- Formele contemporane de muncă forțată penetrează principalele sectoare ale economiei prin rețele complexe de furnizare și migrația circulară a persoanelor dincolo de granițele țării în căutarea unui loc de muncă.
- Munca forțată și traficul de persoane constituie încălcări flagrante ale drepturilor omului și ale lucrătorilor. Munca forțată este antiteza muncii decente, iar dreptul la muncă liberă reprezintă unul dintre cele patru drepturi fundamentale ale muncii pe care inspectorii de muncă trebuie să îl promoveze și să îl apere.
- Munca forțată și traficul de persoane generează profituri semnificative și sunt adesea legate de alte activități ilegale cum ar fi evaziunea fiscală și fraudă în sectorul asistenței sociale.
- Inspecții constante în domeniul sănătății și securității și/sau muncii fără forme legale pot dezvălui indicatorii unor posibile situații de muncă forțată. Inspectorii de muncă și alte autorități de inspecție pot juca un rol deosebit în identificarea unor astfel de cazuri.
- Inspectorii de muncă pot intra în locurile ce urmează a fi supuse inspecției fără mandat de percheziție. De asemenea, ei dispun de o mare varietate de măsuri discreționare, ceea ce le conferă statutul de partener important al autorităților de aplicare a legii.
- Inspectorii de muncă dețin un rol esențial în prevenirea muncii forțate și protecția acordată victimelor. În acest sens, inspectorii de muncă constituie un partener important al agențiilor statutului, patronatelor și sindicatelor și ai organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele legate de munca forțată și traficul de persoane.

Scopul manualului

Prezentul manual se adresează în principal inspectorilor de muncă dar și altor autorități de aplicare a legii, cum ar fi poliția, autoritățile fiscale sau cele de imigrare. Scopul manualului este acela de a-i ajuta pe inspectorii de muncă să înțeleagă formele moderne de muncă forțată și trafic de persoane, legătura acestora cu activitatea lor și modul în care inspectorii pot contribui la efortul global de luptă împotriva muncii forțate și a traficului de persoane. Manualul ar trebui, de asemenea, să încurajeze inspectorii să aplice legile relevante și să aibă un rol activ în implementarea strategiilor naționale împotriva muncii forțate și a traficului de persoane. Obiectivele manualului sunt:

- Creșterea nivelului de înțelegere a muncii forțate și traficului de persoane, identificării victimelor și prevenirii de către inspectorii de muncă;
- Consolidarea cooperării între inspectorii de muncă, poliție și alți parteneri în domeniu;
- Îmbunătățirea protecției și referirii victimelor;
- Analizarea legăturilor cu economia informală și munca fără forme legale;
- Prezentarea unor instrumente didactice și activități de învățare;
- Utilizarea ca document de referință și îndrumător pentru alte studii și cercetări.

Cum se folosește manualul

Prezentul manual este destinat întrebuințării în seminarii de pregătire sau ca document de referință în elaborarea de politici. Manualul oferă informații generale și cele mai recente statistici despre munca forțată și traficul de persoane, reacții la nivel național și regional, metode de identificare a victimelor și investigare a cazurilor de muncă forțată. Informațiile prezentate succint aici urmăresc orientarea politicilor și argumentarea necesității unei implicări și mai active a inspectorilor de muncă în eliminarea muncii forțate și a traficului de persoane. Acolo unde a fost necesar, s-au inclus și link-uri către surse și materiale suplimentare.

Au fost elaborate două module de pregătire, unul cu o durată de cinci zile, celălalt de trei zile. Ambele module au ca tematică munca forțată și traficul de persoane, dar conținutul acestora poate fi adaptat situațiilor specifice din fiecare țară sau regiune. Anexele manualului cuprind activități de învățare, materiale didactice, studii de caz și alte surse bibliografice.

Modulele de pregătire se bazează pe metode interactive de învățare, ceea ce înseamnă că participanții contribuie activ la procesul de pregătire iar ideile și experiențele lor constituie resurse valoroase. Instructorul este moderatorul acestui schimb iar participantul este în centrul procesului de învățare.

Metodele interactive cuprind lucrul în grup, jocul de rol și discuții asupra studiilor de caz. Transmiterea de informații se va face prin prezentări PowerPoint, materiale video și altele. Manualul este însoțit de un CD-ROM care conține toate documentele relevante, prezentările PowerPoint și materialele video.

Definiții și concepte

Inspecția muncii

În prezentul manual de pregătire, atribuțiile inspecției muncii sunt definite după cum urmează:

a) să asigure aplicarea prevederilor legale referitoare la condițiile de muncă și protecția lucrătorilor pe perioada desfășurării activității acestora, cum ar fi prevederile referitoare la timpul de lucru, salarizare, sănătate, siguranță și bunăstare, angajarea copiilor și a tinerilor și alte aspecte asemănătoare, în măsura în care aceste prevederi pot fi aplicate de inspectorii de muncă;

b) să ofere informații și consultanță tehnică angajatorilor și lucrătorilor în ceea ce privește căile cele mai eficiente de respectare a acestor prevederi legale;

c) să informeze autoritățile competente în legătură cu unele neajunsuri sau abuzuri care nu fac obiectul prevederilor legale existente;

(Art. 3, 81 Convenția Inspecției Muncii (în Industrie și Comerț), Nr. 81, 1947)

Munca forțată

Articolul 2 al Convenției Organizației Internaționale a Muncii privind Munca Forțată, nr.29 din 1930, definește munca forțată astfel:

„munca forțată sau obligatorie” va însemna orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care numitul individ nu s-a oferit de bună voie“.

Anumite elemente ale definiției necesită explicații suplimentare:

1. “Orice muncă sau serviciu” se referă la toate tipurile de muncă, serviciu sau ocupație. Natura sau legalitatea relației de muncă este așadar irelevantă. De exemplu, în timp ce în unele țări prostituția este ilegală, aceasta poate, totuși, cădea sub incidența Convenției 29. Munca la domiciliu nu este întotdeauna reglementată de legislația muncii; cu toate acestea, munca forțată, conform definiției Convenției 29, poate avea loc și în gospodăriile particulare.
2. “Unui individ” face referire atât la adulți cât și la copii. De asemenea, este irelevant dacă persoana este sau nu cetățean al țării în care s-a identificat cazul de muncă forțată.
3. “Amenințarea unei pedepse” se referă nu numai la sancțiuni penale dar și la alte forme variate de constrângere, cum ar fi amenințarea, uzul violenței, reținerea documentelor de identitate, sechestrarea sau neplata salariilor. Problema fundamentală este ca lucrătorul/salariatul să aibă libertatea de a părăsi relația de muncă fără a-și pierde anumite drepturi sau privilegii. Ca exemple, putem menționa amenințarea cu pierderea salariului cuvenit lucrătorului sau a dreptului de a fi protejat împotriva violenței.

4. "De bună voie" se referă la consimțământul persoanei de a intra într-o anumită relație de muncă. Lucrătorul care a încheiat un contract de muncă fără a se recurge la forme de constrângere sau înșelăciune, trebuie să fie întotdeauna liber să își revoce acordul consimțit. Cu alte cuvinte, consimțământul liber și informat trebuie să constituie fundamentul procesului de recrutare și să existe pe toată durata desfășurării relației de muncă. Dacă angajatorul sau recrutaorul au folosit înșelăciunea sau constrângerea, consimțământul devine neesențial.

Traficul de persoane

De foarte multe ori, munca forțată are loc ca rezultat al traficului de persoane (traficul de ființe umane). Traficul de persoane implică transportarea unei persoane, de obicei peste granițe, în scopul exploatării. Traficul de ființe umane a fost definit în Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Protocolul de la Palermo) adoptat în anul 2000. Protocolul face deosebirea dintre trafic și contrabandă prin elementele de exploatare, înșelăciune și constrângere. Conform Protocolului (articolul 3):

"Traficul de persoane reprezintă „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor, prin amenințări de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia, în scopul exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoge sclaviei, sau prelevarea de organe”.

Definiția este destul de complexă dar poate fi clasificată în următoarele elemente:

- **Activități:** recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane;
- **Mijloace:** forță, înșelăciune, răpire, constrângere, fraudă, amenințări, abuz de autoritate sau situație vulnerabilă;
- **Scop:** exploatare, inclusiv munca forțată, sau prelevarea de organe.

Este important să se înțeleagă faptul că nu toate formele de muncă forțată sunt rezultatul traficului de persoane. Mai mult decât atât, aproape toate cazurile de trafic de persoane au ca rezultat munca forțată (excepție face traficul în scopul prelevării de organe). Din punctul de vedere al Organizației Internaționale a Muncii (ILO), distincția dintre **munca forțată sau obligatorie**, unde se folosesc formele de constrângere și înșelăciune pentru a păstra un lucrător, și **condițiile de muncă sub standarde** este esențială. Lipsa unor alternative economice viabile care îi determină pe oameni să rămână într-o relație de muncă caracterizată prin exploatare nu constituie muncă forțată, dar poate constitui o situație de vulnerabilitate, așa cum se arată în definiția Protocolului de la Palermo. Așadar, trebuie avute în vedere constrângerile externe care au impact asupra liberului consimțământ.

În plus, Protocolul de la Palermo face distincția dintre traficul cu copii (sub 18 ani) și traficul cu adulți. Oricare dintre mijloacele ilicite menționate mai sus sunt irelevante în cazul traficului cu copii. Această formă de trafic este definită prin Convenția ILO nr.182 ca fiind și una dintre cele mai grave forme de muncă a copilului. Dată fiind complexitatea acestor definiții, este extrem de

important să se elaboreze indicatori clari și linii directoare operaționale pentru inspectorii de muncă.

Anexa 3 conține fragmente din Convenția ILO cu privire la munca forțată, alte convenții ILO relevante și Protocolul de la Palermo. Vă recomandăm să citiți cu atenție aceste materiale, după care să discutați prevederile cheie în cadrul activităților de grup.

MUNCA FORȚATĂ ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE ÎN ECONOMIA MONDIALĂ

Realități și cifre despre munca forțată

Încă de la înființare, eliminarea muncii forțate a reprezentat un punct important al agendei de lucru a Organizației Internaționale a Muncii. În timp ce, la început, accentul s-a pus pe munca forțată impusă de state, astăzi este recunoscut faptul că majoritatea cazurilor de muncă forțată au loc în sectorul economic privat. În anii 2005 și 2007, ILO a publicat două rapoarte importante despre munca forțată, manifestările contemporane precum și implicațiile legale cu privire la Convențiile 29 și 105. Cele două rapoarte explică în mod clar că munca forțată există atât în țările industrializate cât și în țările în curs de dezvoltare. Este un fenomen internațional care, într-o măsură mai mică sau mai mare, afectează fiecare țară și poate fi combătut numai printr-un efort la nivel mondial.

În anul 2005, ILO a realizat prima sa estimare globală privind victimele muncii forțate (bărbați, femei și copii), inclusiv munca forțată ca rezultat al traficului de ființe umane. Tabelul de mai jos demonstrează că Asia și zona Pacificului sunt regiunile unde munca forțată este predominantă, datorită formelor tradiționale de muncă în robie. Tabelul arată, de asemenea, că munca forțată în economiile industrializate și de tranziție este, în general, rezultatul traficului de persoane în scopul exploatării sexuale sau al exploatării prin munca forțată.

	Total muncă forțată	Total persoanetraficate
Economii industrializate	360,000	270,000
Economii în tranziție	210,000	200,000
Asia și Pacific	9,490,000	1,360,000
America Latină și Caraibe	1,320,000	250,000
Africa sub-sahariană	660,000	130,000
Orientul Mijlociu și Africa de Nord	260,000	230,000
La nivel mondial	12,300,000	2,440,000

Studiile specifice pe țări, elaborate de ILO, prezintă o multitudine de informații despre tipurile de muncă forțată și constrângere de pe urma cărora angajatorii pot obține câștiguri uriașe. Se estimează că profiturile anuale medii generate de traficul de ființe umane se ridică la aproximativ 32 miliarde de dolari. Rata cea mai ridicată de profit se poate obține în industria de servicii sexuale. Aproape jumătate din profiturile totale se înregistrează în țările industrializate.

Iată câteva exemple în care pot fi întâlnite astăzi cazuri de muncă forțată:

- **Forme tradiționale de muncă în robie** se pot întâlni în agricultură, în fabricile de orez, la cuptoarele de ardere a cărbunilor și în alte activități economice din Asia de Sud (ex. India, Nepal și Pakistan). Robia poate afecta întreaga familie atunci când capul gospodăriei se angajează să muncească, nu numai el, dar și ceilalți membri ai familiei, pentru a primi de la angajator un avans sau un împrumut în caz de nevoie.

- **Îndatorarea și alte forme de constrângere** pot menține populația indigenă și alte categorii nevoiașe din America Latină în activități de muncă forțată, cum ar fi lucrările forestiere, miniere și din agricultură. Metoda se bazează uneori pe o rețea complexă formată din antreprenori și sub-antreprenori care își vor lua cu toții partea de la acești lucrători îndatorați, dintre care unii vor ajunge să muncească ani în șir pentru a primi un venit substanțial.
- **Munca forțată cu copii** din multe regiuni ale Africii este legată de practicile tradiționale prin care copiii sunt dați în grija rudelor din orașe îndepărtate. În timp ce părinților li se promite că fii și fiicele lor vor fi trimiși la învățătură, aceștia sunt adeseori exploatați fără milă în servicii la domiciliu, agricultură și pescuit sau în industria de sex. Totuși, munca forțată cu copiii și traficul cu copii nu se limitează doar la Africa. Conform estimărilor ILO, cel puțin 40% dintre victimele exploatării prin muncă forțată sunt copii.
- **Munca forțată are legătură cu migrația și sistemele de contracte de muncă exploatare;** astfel de cazuri pot fi întâlnite azi în întreaga lume. De exemplu, muncitorii emigranți din țările asiatice se trezesc înrobiți/legați de partea contractantă datorită taxelor excesive și cu posibilități limitate sau chiar inexistente de a-și schimba angajatorul în țara de destinație. Principalele țări de destinație pentru lucrătorii emigranți din Asia sunt: Singapore, Malaezia și țările din Orientul Mijlociu. În Europa, agențiile de ocupare a forței de muncă sunt atent verificate ca urmare a sesizărilor privind cazurile grave de exploatare a lucrătorilor emigranți. Legăturile dintre munca la negru și criminalitatea organizată sunt uneori neclare.
- **Munca forțată ca rezultat al traficului infracțional organizat** se întâlnește în industria de sex din întreaga lume. Din cauza naturii adesea clandestine a prostituției din multe țări, rețelele de crimă organizată au un rol major în furnizarea de tinere femei și copii barurilor, bordurilor sau locuințelor particulare. Este posibil ca și internetul și turismul să stimuleze traficul în scopuri sexuale. Criminalitatea organizată poate fi implicată și în alte forme de trafic, cum ar fi traficul în scopul exploatării prin muncă. Adeseori, traficul de persoane este legat de recrutarea prin înșelăciune, escrocare și șantaj pentru a se obține o parte din câștigurile lucrătorilor emigranți.

Sectoare economice de risc

Până nu se vor depune eforturi mai riguroase pentru identificarea și protejarea victimelor muncii forțate, va fi dificil să oferim informații statistice de încredere despre sectoarele economice cele mai afectate de fenomenul de muncă forțată. Conform estimărilor ILO, 43% din totalul victimelor traficate sunt exploatate în industria serviciilor sexuale, în timp ce 32% sunt victime ale altor forme de exploatare economică iar 25% sunt exploatate combinat prin muncă și sexual. Alte forme de muncă forțată sau obligatorie sunt uneori folosite în activități economice care nu implică o muncă calificată, unde există o mare fluctuație a muncitorilor, iar angajatorii întâmpină greutăți în menținerea acestora la lucru.

Sectoarele economice în care munca forțată este identificată ca o problemă semnificativă în multe țări, cuprind printre altele:

- Industria construcțiilor, inclusiv arderea cărămidilor;
- Agricultură și horticultura;
- Lucrările miniere și forestiere;

- Industria alimentară de prelucrare și ambalare;
- Munca la domiciliu și alte lucrări de curățenie și întreținere;
- Munca în fabrici, în special de textile și confecții;
- Munca în restaurante și servicii de catering;
- Industria serviciilor sexuale și de divertisment;
- Transporturi;
- Diferite activități economice subterane, precum cerșetoria organizată și negustoria ambulantă.

Inspectorii de muncă, alte instituții de aplicare a legii sau organizațiile implicate în asistarea victimelor pătrund foarte greu în majoritatea acestor sectoare, care sunt dificil de monitorizat datorită fluctuației de personal, adeseori legată de caracterul sezonier al activității, aranjamentelor complexe de sub-contractare și schimbării locului de prestare a muncii, așa cum se întâmplă în domeniul construcțiilor. Unele activități, cum sunt prostituția și muncile casnice nu sunt expuse publicului, deoarece acestea au loc, de obicei, în locații private unde inspectorii de muncă nu au acces.

Categorii de lucrători vulnerabili

În timp ce munca forțată este identificată în diferite industrii afectând lucrătorii aflați în relații de muncă formale și informale, anumite categorii de lucrători sunt totuși mai vulnerabile decât celelalte. Unii lucrători vor fi dificil de contactat, date fiind locurile de muncă izolate și, de asemenea, respectarea principiului inviolabilității domiciliului. În conformitate cu mandatul lor și cu obiectivul sistemului de inspecție, inspectorii de muncă trebuie să acorde o atenție deosebită următoarelor grupuri de lucrători:

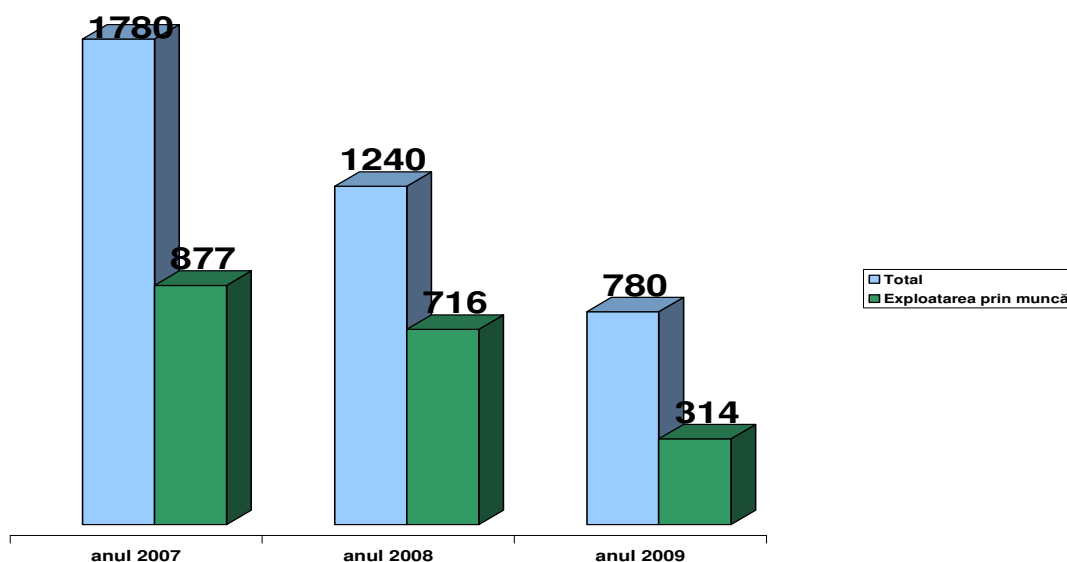
- Lucrătorii care aparțin unui grup care a suferit o formă de discriminare la locul de muncă, cum sunt lucrătorii indigeni din America Latină, rromii din Europa sau triburile din sudul Asiei;
- Femeile sunt adeseori discriminate și au tendința de a lucra în sectoare de muncă vulnerabile la exploatare, inclusiv muncă forțată, cum ar fi fabricile de textile și confecții sau muncile casnice;
- Copiii - deși aceștia nu constituie o categorie în sine. Lucrătorii copii, ca grup vulnerabil, sunt reprezentați de tinere persoane cu vârsta de muncă peste cea minimă și angajați în forme de muncă acceptabile. Niciun copil nu trebuie angajat în forme grave de muncă, așa cum sunt definite în Convenția ILO nr.182, sau sub vârsta minimă de încadrare, în conformitate cu prevederile Convenției ILO nr.138. Inspectorii de muncă trebuie să înțeleagă condițiile speciale ale copiilor lucrători, precum și formele grave de muncă a copilului care sunt strâns legate de munca forțată și traficul de persoane;
- Lucrătorii migranți, îndeosebi cei fără statut legal. Lucrătorii migranți fără statut legal se întâlnesc în construcții, agricultură, industria prelucrătoare și alte sectoare economice unde, adeseori, sunt expuși unor condiții de muncă inferioare celor caracteristice altor categorii.

Traficul de persoane în scopul exploatării prin muncă în România

Exploatarea prin muncă în România a cunoscut o creștere în 2007 și în 2008, devenind principala formă de exploatare a victimelor cetățeni români. În 2009, activitățile grupărilor criminale s-au reprofilat pe traficarea în scopul exploatării sexuale a victimelor, exploatarea prin muncă ocupând din nou locul al doilea între modalitățile de exploatare, din perspectiva cantitativă a victimelor identificate.

Începând cu 2007, proporțiile cantitative ale fenomenului de exploatare prin muncă au cunoscut un trend descendent, manifestat în aceeași manieră cu ale proporțiilor totale identificate ale fenomenului traficului de persoane. Traficul de persoane la nivel național manifestat prin exploatarea prin muncă a cunoscut o creștere procentuală de la 49% din total în 2007, la 58% din total în 2008, pentru ca în 2009 să ajungă la un procentaj de 40% din total.

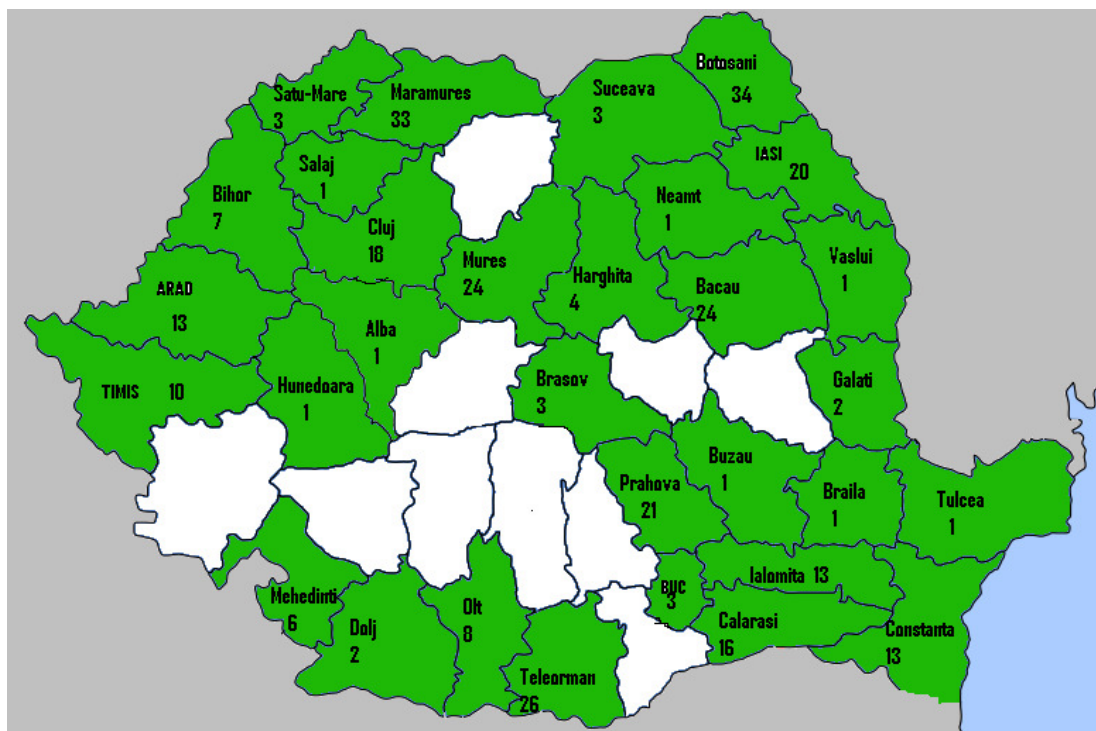
VICTIME IDENTIFICATE ALE TRAFICULUI DE PERSOANE ÎN ROMÂNIA

Distribuția exploatării prin muncă în 2007-2009 prin raportarea la totalul victimelor identificate în aceleași perioade

Profilul victimei traficate în scopul exploatării prin muncă, în baza analizelor cantitative ale acestui fenomen, prezintă anumite particularități. Majoritatea semnificativă din punct de vedere statistic a victimelor exploatării prin muncă, respectiv 78% în 2008 din totalul victimelor traficate în acest scop și 82% în 2009 sunt de sex masculin, dintre care 98% populație adultă. Populația din zonele rurale este în mod deosebit vulnerabilă la traficul pentru exploatarea prin muncă. În 2008, 68% dintre victimele traficului pentru exploatare prin muncă proveneau din zonele rurale, respectiv 62% în 2009. Majoritatea victimelor traficului pentru exploatarea prin muncă este reprezentată de categoria de vârstă 26-40 de ani (pentru un procent de aproximativ 50% dintre cazuri), a doua categorie de vârstă vulnerabilă la acest tip de exploatare fiind tinerii cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani. În 2009, victimele traficului pentru exploatare prin muncă au provenit în principal din județele Botoșani și Maramureș pentru mai mult de 30 de victime de fiecare județ, în timp ce din județele Teleorman, Mureș, Bacău, Prahova și Iași, numărul victimelor se situează între 20 și 30 pentru fiecare județ. În ceea ce privește educația victimelor vulnerabile la traficul pentru exploatarea prin muncă, marea majoritate a acestora au finalizat studiile gimnaziale, urmate de victimele care au finalizat studiile liceale înainte de a deveni victime ale traficului.

HARTA JUDEȚELOR DE PROVENIENȚĂ A VICTIMELOR TRAFICULUI IDENTIFICATE CA FIIND EXPLOATATE PRIN MUNCĂ ÎN 2009

Sectoarele economice în care victimele sunt traficate pentru exploatare prin muncă sunt reprezentate de munca în agricultură pentru 81% din cazuri în 2008 și 68% din cazuri în 2009, munca în construcții pentru 15% din cazuri în 2008 și 25% în 2009 și munca în servicii hoteliere în 4% din cazuri în 2008 și 6% din cazuri în 2009. Principalele țări destinație ale traficului pentru exploatarea prin muncă, ce au înregistrat mai mult de 23 de victime identificate în 2009, au fost: Spania (91 victime exploatare în special în agricultură), Italia (65 victime exploatare în special în agricultură, 3 victime au fost exploatare și în construcții), Cehia (28 de victime au fost exploatare în construcții și 24 în agricultură) și Grecia (23 victime au fost exploatare numai în agricultură). Traficul intern cunoaște proporții reduse ale traficului pentru exploatarea prin muncă, fiind identificate un număr de 10 victime exploatare prin muncă în agricultură și construcții, în cursul anului 2009 în timp ce în 2008, un număr de 24 de victime au fost exploatare în agricultură pe teritoriul țării noastre.

Metoda de recrutare a victimelor române exploatare prin muncă cunoaște o particularitate în raport cu recrutarea în alte scopuri de exploatare, aceea că deși recrutarea are loc în speță prin abordarea directă din partea recrutorului sau traficantului a posibilei victime, un număr semnificativ de victime au răspuns anunțurilor de mică publicitate ce ofereau în special locuri de muncă bine plătite și condiții avantajoase în străinătate. 9 victime identificate pentru acest mod de exploatare au fost recrutate și prin companii private de plasare a forței de muncă. Ofertele venite din partea recrutorilor, a companiilor private de plasare a forței de muncă și a anunțurilor din mica publicitate sunt variate. Acestea promit să satisfacă nevoile persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, persoane care doresc să „schimbe în bine” ceva din viața lor. Odată căzută pradă traficantilor, care de cele mai multe ori provin din cercul de cunoștințe sau de prieteni ai victimei, aceasta se trezește în imposibilitatea de a mai decide pentru viața ei, fiind obligată să

muncească, să presteze servicii aducătoare de venituri pentru alte persoane și nu pentru propria persoană și pentru familia sa, așa cum crezuse că se va întâmpla.

ROLUL INSPECTORILOR DE MUNCĂ ÎN STRATEGIILE NAȚIONALE ÎMPOTRIVA MUNCII FORȚATE

De la politici globale împotriva muncii forțate la cele naționale

Este un fapt recunoscut la nivel internațional că munca forțată nu poate fi considerată o problemă ce ține de domeniul trecutului, iar formele sale moderne de manifestare necesită acțiuni urgente. Aplicarea legii este parte semnificativă a soluției și nepedepsirea făptuitorilor este unul dintre motivele pentru care practicile de muncă forțată continuă să existe. În același timp, s-a consimțit în unanimitate că acțiunea împotriva muncii forțate și a traficului de persoane solicită o abordare integrată, care să îmbine o riguroasă aplicare a legii cu măsuri de prevenire și asistare a victimelor. Ca urmare, politicile de luptă împotriva muncii forțate trebuie să acopere cele trei domenii: urmărirea judiciară, prevenirea și protecția. Dar, mai important, politicile trebuie să se bazeze pe o analiză profundă a problemei și pe o viziune clară a eradicării acesteia, incluzând și indicatori măsurabili de reușită și alocări de resurse din partea statului.

O astfel de abordare integrată a elaborării și implementării de politici trebuie ancorată în sistemul național general de administrație a muncii. Convenția ILO privind Administrația Muncii nr. 50 (1978) prezintă propuneri pentru un asemenea sistem, rolul, atribuțiile și organizarea acestuia. În conformitate cu acest cadru normativ, Organizația Internațională a Muncii a elaborat o strategie privind administrația muncii care se adresează lucrătorilor din economia subterană, unde pot fi întâlnite multe dintre victimele muncii forțate. O atribuție extrem de importantă a administrației muncii este elaborarea, în consultare cu partenerii sociali, a proiectelor de legi pe care inspectorii de muncă sunt obligați să le aplice. Din considerație pentru lege și coerența politicii, cooperarea cu alte ministere cu preocupări în domeniul muncii forțate și al traficului de persoane, este semnificativă.

În anul 2007, Organizația Internațională a Muncii a evaluat 28 de Planuri Naționale de Acțiune împotriva Muncii Forțate și a Traficului de Persoane din diferite țări ale lumii. Rezultatele evaluării au demonstrat că majoritatea planurilor nu cuprind o strategie bine definită, resurse suficiente sau indicatori clari. Planurile de acțiune împotriva traficului de persoane tind a fi dominate de o abordare polițienească în care administrația muncii și inspectorii de muncă au un rol limitat, deși această tendință este în ușoară schimbare datorită recunoașterii crescânde a faptului că poliția singură nu poate rezolva problema. Doar câteva planuri includ alocații bugetare de stat și sunt supuse unor verificări riguroase pentru a se evalua reușita implementării. În multe țări, agenda este direcționată de organizații internaționale sau organizații bilaterale finanțatoare.

Următoarele evenimente pot fi considerate repere importante în lupta împotriva muncii forțate și a traficului de persoane la nivel global și regional:

- În 1998, Conferința Internațională a Muncii a adoptat Declarația privind principiile și drepturile fundamentale în vigoare. Prin acest proces, eradicarea muncii forțate alături

de alte standarde esențiale de muncă a devenit o prioritate pentru Organizație și membrii acesteia și inclusă, apoi, în Principiile Pactului Global al Organizației Națiunilor Unite, acordurile comerciale bilaterale și politicile de responsabilitate socială a corporațiilor (CSR) ale industriilor și companiilor individuale. În 2005, Comitetul Director ILO a adoptat un Plan Național împotriva Muncii Forțate pe o perioadă de patru ani.

- În 2000, Statele Membre ale Biroului Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC) au adoptat Convenția împotriva Criminalității Transnaționale și Protocoloalele adiționale, inclusiv Protocolul de la Palermo. De atunci, o atenție tot mai mare se acordă luptei împotriva traficului de persoane. În timp ce multe dintre abordări pun un accent important pe partea de aplicare a legii, în special pe acțiunile împotriva traficantilor de sex, necesitatea unei abordări bazată pe drepturile omului care să țină cont de aspectele legate de piața muncii devine tot mai evidentă.
- În 2006, Comunitatea Economică a Statelor din Africa de Vest (ECOWAS) și Comunitatea Economică a Statelor Centrale Africane (ECCAS) au adoptat "Acordul de la Abuja privind Traficul de Persoane, în special al Femeilor și Copiilor", care este o completare la Planul Inițial de Combatere a Traficului de Persoane, adoptat de ECOWAS, în 2001.
- În 2004, Țările Membre ale Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) au adoptat Declarația împotriva traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor și au recunoscut nevoia urgentă pentru o abordare regională complexă de prevenire și combatere a traficului de persoane, precum și pentru inițierea de măsuri în vederea protejării drepturilor victimelor.
- În 2005, la cel de al patrulea Summit al Americilor, a fost adoptat un Plan de Acțiune al cărui scop, printre altele, îl constituie „eliminarea muncii forțate înainte de anul 2010 prin consolidarea măsurilor și politicilor și încurajarea acelor state care încă nu au realizat acest lucru să-și atingă acest scop”. Planul încurajează, de asemenea, elaborarea de planuri naționale de acțiune.
- În Europa, combaterea traficului de persoane este condusă în comun de Uniunea Europeană, Consiliul Europei și Organizația pentru securitate și Cooperare în Europa (OSCE). În 2003, OSCE a adoptat propriul Plan de Acțiune împotriva traficului de persoane. În 2005, Consiliul Uniunii Europene a adoptat planul de bune practici, standarde și proceduri pentru combaterea și prevenirea traficului de ființe umane (EU Action Plan). În februarie 2008, Convenția Consiliul Europei privind Lupta împotriva Traficului de Persoane a intrat în vigoare prin ratificarea de către zece state membre.

Armonizarea politicilor antitrafic în Europa

În Europa, munca forțată este în principal un rezultat al traficului de persoane. Abordarea europeană a problemei traficului de persoane a fost inițial dominată de percepția potrivit căreia traficul se referă în special la prostituție și pentru aceasta este nevoie de o acțiune mai intensă în domeniul aplicării legii. Prin adoptarea Protocolului de la Palermo, această percepție s-a modificat treptat. În 2002 Consiliul Uniunii Europene a adoptat Decizia cadru privind combaterea traficului de ființe umane, care solicita tuturor statelor membre să-și alinieze legislațiile antitrafic la standardele internaționale. În 2004, Consiliul pentru Justiție și Afaceri Interne al Uniunii Europene a adoptat Directiva cu privire la permisele de ședere pentru cetățenii țărilor terțe care sunt victime ale traficului de ființe umane sau care sunt subiectul unei acțiuni de facilitare a migrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente.

În același timp, un grup de experți au elaborat recomandările pentru Planul de Acțiune al Uniunii Europene. În 2005, Consiliul a adoptat un plan de bune practici, standarde și proceduri pentru combaterea și prevenirea traficului de persoane. Capitolul 4 din Planul de Acțiune UE se axează în principal pe factorii cererii referitori la reglementările angajării în muncă. Planul de Acțiune se referă, de asemenea, și la traficul în scopul exploatarei prin muncă care necesită „noi tipuri de specializare și cooperare cu partenerii, de exemplu agențiile responsabile cu controlul condițiilor de muncă și investigațiile financiare legate de munca fără forme legale” (alineatul 4/iv).

Mandatul și rolul inspectorilor de muncă

Cea mai importantă atribuție a inspectorilor de muncă este de a asigura respectarea legislației naționale a muncii¹. Adeseori, inspectorii de muncă duc lipsa unui mandat clar în ceea ce privește munca forțată și traficul de persoane.

În primul rând, deoarece în multe țări munca forțată și traficul de persoane reprezintă infracțiuni care sunt investigate în special de organele de poliție. În al doilea rând, sfera de acțiune a sistemelor de inspecție a muncii pot să nu acopere acele sectoare în care tind să se desfășoare practici de muncă forțată, cum sunt agricultura, muncile casnice și industria sexului. De asemenea, poate exista și o neconcordanță între prevederile legale și aplicarea acestora în practică. Imputernicirea prin mandat a inspectorilor de muncă în vederea combaterii muncii forțate, necesită o voință politică care va consolida sistemele de inspecție a muncii în ansamblu, de exemplu prin mărirea numărului de inspectori, pregătirea acestora și alocarea resurselor corespunzătoare. Inspectorii nu-și vor putea îndeplini sarcinile dacă nu au la dispoziție un calculator și mijloace de transport.

Cu puține excepții, legile și Planurile Naționale de Acțiune împotriva muncii forțate sunt elaborate fără consultarea serviciului de inspecție a muncii, prin urmare fără desemnarea unui rol specific al inspectorilor. Așadar, mandatul inspectorilor de muncă trebuie să derive din cadrul legislației naționale și reglementările administrative. În unele țări, codurile muncii interzic munca forțată iar legislațiile naționale incriminează traficul de persoane ca infracțiune. Țările care prevăd reglementări antitrafic doar în codurile penale trebuie să se asigure că acestea sunt compatibile cu legislația muncii, mai ales dacă definiția traficului include traficul de persoane în scopul exploatarei prin muncă. Dată fiind complexitatea infracțiunii, atribuirea de responsabilități unui anumit minister poate fi dificilă. De obicei, munca forțată este responsabilitatea Ministerului Muncii, în timp ce traficul de persoane este deseori de competența Ministerului de Interne sau a Ministerului Afacerilor Externe. De aceea, coordonarea politicii în domeniu este de importanță majoră. Deoarece inspectorii de muncă se subordonează Ministerului Muncii, ei vor avea nevoie de reglementări specifice emise de minister pentru a lua măsuri. În unele cazuri, inspectorii de muncă pot face lobby la guvern pentru a se adopta o măsură care să combată lacunele legislative și pot fi consultați asupra unor aspecte de politici în curs de apariție, cum ar fi munca forțată și traficul de persoane

Inspectorii de muncă îndeplinesc mai multe atribuții sectoriale care pot constitui un punct de plecare în prevenirea și eliminarea muncii forțate:

- Relații industriale;

¹ Două Convenții ILO au relevanță directă cu mandatul și rolul inspectorilor de muncă: Convenția privind Inspecția Muncii nr.81 (1947) și Convenția privind Inspecția Muncii (în agricultură) nr.129 (1969).

- Condiții generale de muncă;
- Securitatea și sănătatea la locul de muncă;
- Munca fără forme legale;
- Anumite aspecte privind asigurarea socială.

Standardele de muncă pe care inspectorii trebuie să le promoveze și să le protejeze reprezintă un instrument valoros în asigurarea unei activități corespunzătoare. Uneori, aceste standarde nu sunt aplicate victimelor reale sau potențiale. În plus, victimele muncii forțate nu sunt de obicei organizate, sau nu sunt parte ale unor contracte colective negociate. Ele sunt excluse de la asigurări sociale și deseori muncesc fără contract de angajare permanentă și în condiții extrem de periculoase, chiar degradante uneori.

Cele trei atribuții operaționale principale ale inspectorului de muncă sunt relevante și pentru cei trei "P" ai combaterii muncii forțate: **P**revenire, **P**unere sub acuzare și **P**rotecție:

- **Asigurarea funcționării cu respectarea legislației naționale**
Aceasta este atribuția generală a inspectorilor de muncă și se execută prin folosirea mijloacelor de convingere, precum și a sancțiunilor riguroase, care acționează ca element de combatere. Pentru asigurarea respectării prevederilor legale, inspectorii de muncă examinează și urmăresc nivelurile de conformitate în întreprinderi din diferite sectoare economice. Astfel, inspectorii au un rol important în culegerea de date despre munca forțată și traficul de persoane. Rapoartele periodice privind activitatea inspectorilor oferă date relevante importante.
- **Funcția de informare și îndrumare**
Inspectorii de muncă își pot aplica cunoștințele și experiența în domeniu pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă în timpul inspecțiilor sau în relațiile cu patronatele și sindicatele. Inspectorii pot oferi consultații cu privire la desfășurarea campaniilor de informare, cum ar fi campaniile împotriva muncii fără forme legale, având un rol de seamă în desfășurarea acestora. Mai mult decât atât, inspectorii promovează standardele de muncă, în special cele fundamentale și reglementările naționale prin care acestea sunt puse în aplicare. Inspectorii au un rol esențial în elaborarea standardelor și diseminarea de bune practici. Inspectorii pot oferi și pregătire profesională, mai ales sindicatelor, angajatorilor, organizațiilor neguvernamentale, reprezentanților instanțelor de muncă, altor autorități ale statului.
- **Protecția**
Această responsabilitate a inspectorilor constă în împuternicirea lucrătorilor prin transmiterea de informații în timpul contactelor directe cu aceștia la locul de muncă. Informarea lucrătorilor, a angajatorilor și a potențialelor victime ale muncii forțate în legătură cu drepturile pe care le au constituie o strategie importantă de prevenire și protecție.

Inspectorii de muncă au la dispoziție o gamă variată de instrumente pe care le pot aplica într-o manieră flexibilă și discreționară, în funcție de specificul situației întâlnite la locul de muncă inspectat, fiind astfel persoanele cele mai potrivite pentru a soluționa cazuri, adeseori sensibile, în care sunt implicate victime potențiale ale muncii forțate sau ale traficului de persoane. De exemplu, înainte de a iniția urmărirea în justiție a firmelor care nu respectă prevederile legale în domeniu, inspectorii pot oferi acestora ocazia de a-și corecta abaterile prin emiterea de notificări. De asemenea, pe parcursul procesului, inspectorii acordă consultanță angajatorilor, asistă lucrătorii și contribuie la diseminarea de bune practici.

La nivel internațional, există o orientare către sisteme integrate de inspecție a muncii. Se recomandă, așadar, includerea activității de combatere a muncii forțate în atribuțiile existente ale inspecției muncii și nu crearea unei noi instituții. Acest lucru se reflectă și în Convențiile nr. 81 și nr.129. Datorită caracterului complex al muncii forțate și al traficului de persoane, este de preferat ca, în unele cazuri, să se stabilească totuși un serviciu specializat de inspecție a muncii pentru monitorizarea și dezvoltarea capacității. Pentru o eficientă implementare a legilor, este de asemenea necesar ca structurile instituționale să fie dotate corespunzător cu resurse materiale și financiare, precum și cu personal calificat suficient în unitățile locale și facilități la transport.

IDENTIFICAREA VICTIMELOR ȘI INVESTIGAREA CAZURILOR DE MUNCĂ FORȚATĂ

Provocări ale aplicării

Munca forțată și traficul de persoane sunt infracțiuni cu câștiguri uriașe și risc scăzut de detectare. Deseori, victimele sunt exploatate pe perioade lungi de timp și sunt uneori vândute și re-vândute. Organizația Internațională a Muncii estimează că profitul total provenit din munca forțată este de 44 de miliarde de dolari anual, dintre care 32 de miliarde de dolari anual numai din traficul de persoane. În același timp, rata urmării în justiție a infractorilor rămâne scăzută în comparație cu numărul estimativ al victimelor.

Tabelul de mai jos se referă la infracțiunile de trafic care au fost instrumentate și numărul de condamnări la nivel global:

Anul	Cazuri instrumentate	Condamnări	Numărul de țări cu legislație nouă sau modificată
2003	7.992	2.815	24
2004	6.885	3.025	39
2005	6.618	4.766	41
2006	5.808	3.160	21

Sursa: Trafficking in Persons Report, US State Department, 2007

Există diferite obstacole în aplicarea eficientă a legii. Dintre acestea, unele au legătură cu însăși natura muncii forțate, iar altele cu factorii politici și instituționali, incluzând scopul limitat al inspecției muncii în unele regiuni sau țări (vezi secțiunea privind mandatul inspectorilor de muncă). Munca forțată și traficul de persoane sunt greu de identificat datorită caracterului „ascuns” al acestora. Atât reprezentanții legii cât și organizațiile implicate în asistarea victimelor întâmpină greutăți în contactarea potențialelor victime care își desfășoară activitatea în medii izolate, cum sunt locuințele particulare sau zonele izolate din punct de vedere geografic, sau își schimbă des locul de prestare a muncii, ca în cazul șantierelor de construcții.

Pe lângă acestea, munca forțată are loc uneori și în situațiile în care victimele nu au altă posibilitate decât de a coopera cu exploatatorii și nu cu inspectorii de muncă. Multe victime sunt conștiente că au încălcat legislația națională muncind ilegal. Alte victime aparțin unui grup discriminat a cărui tendință generală este de a evita contactele cu autoritățile de stat. La drept vorbind, autoritățile de aplicare a legii pot aduce în fața justiției un număr mai mare de infractori atunci când acestea primesc sprijin din partea potențialelor victime care decid să se opună exploatatorilor și să ceară implicarea autorităților.

Mai mult, lipsa unor mecanisme eficiente de cooperare și coordonare între părțile implicate poate duce la o fragmentare a responsabilităților. În mod frecvent, inspectorii de muncă nu au contact cu poliștii sau cu procurorii. Din această cauză, multe infracțiuni legate de munca forțată pot fi identificate de către inspectorii de muncă, dar nu sunt urmărite în justiție și, ca atare, nu sunt luate în considerare.

În cele din urmă, munca forțată și traficul sunt infracțiuni care au loc la granița piețelor naționale ale muncii și adeseori afectează grupurile discriminate ale populației, a căror protecție nu reprezintă o prioritate însemnată pentru guvern sau societate în general.

Indicatori ai unor situații posibile de muncă forțată

Un element cheie al liniilor directe operaționale pentru inspectorii de muncă din domeniul muncii forțate și al traficului de persoane îl reprezintă indicatorii care să-i ajute pe aceștia în a decide dacă o anumită situație se încadrează sau nu în caracteristicile muncii forțate. Astfel de indicatori nu sunt întotdeauna un element al muncii forțate; totuși, ei trebuie avuți în vedere ca semnale pentru a continua investigația. Evaluarea generală trebuie să se bazeze pe a analiza dacă lucrătorul a consimțit în mod liber și informat și dacă este liber să părăsească relația de angajare.

Indicatorii trebuie să:

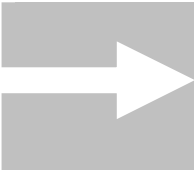
- Îndrume inspectorii de muncă, alte instituții de aplicare a legii și organizații specializate de asistare a victimelor pentru identificarea situațiilor posibile de muncă forțată;
- Fie specifici fiecărei țări avându-se în vedere situațiile cele mai probabile de muncă forțată, care au loc în sectoare și regiuni specifice;
- Se bazeze pe legislația și reglementările naționale;
- Ajute la diferențierea între condiții necorespunzătoare de muncă și muncă forțată.

În această privință², Comitetul de Experți ILO pentru Aplicarea Standardelor acordă îndrumare în diferite ocazii. ILO a propus șase indicatori generali; fiecare dintre aceștia trebuie legat de un set de întrebări specifice. Iată câteva exemple:

- *Violență fizică, inclusiv violență sexuală*
 - Prezintă lucrătorul semne de rele tratamente, cum ar fi vânătăile?
 - Prezintă lucrătorul semne de anxietate?
 - Există alte semne de dezorientare psihică sau urme de violență?
 - Angajatorii/supraveghetorii manifestă un comportament violent?
- *Restricții privind libertatea de mișcare*
 - Este lucrătorul sechestrat la locul de muncă?
 - Este lucrătorul obligat să doarmă la locul unde își desfășoară munca?

² În vederea examinării unor comentarii relevante ale Comitetului de Experți ILO pentru Aplicarea Standardelor, consultați: ILO (2005): Human Trafficking and Forced Labour Exploitation: Guidance for Legislation and Law Enforcement, Geneva.

- Există semne vizibile care să indice că lucrătorul nu este liber să părăsească locul de muncă din cauza, de exemplu, împrejurii acestui loc cu sârmă ghimpată, prezenței unor dispozitive armate de pază sau altor constrângeri de acest gen? Este lucrătorul amenințat să nu părăsească locul de muncă?
- *Amenințări*
 - Face lucrătorul declarații incoerente sau care să demonstreze îndoctrinare din partea angajatorului?
 - Reclamă lucrătorul amenințările făcute la adresa sa, a colegilor sau a membrilor familiei?
 - Există semne că lucrătorul este subiectul unei acțiuni de solicitare de taxă sau șantaj (cu sau fără complicitatea angajatorului)?
 - Manifestă lucrătorul un comportament îngrijorător?
 - Sunt lucrătorii obligați la ore suplimentare (neplătite) sau la îndeplinirea unor sarcini pe care aceștia nu doresc să le execute? Sunt amenințați în caz de refuz? Se află lucrătorul într-o situație ilegală (de exemplu, muncitori emigranți) și este el amenințat că va fi denunțat autorităților?
- *Datorii și alte forme de îndatorare*
 - Trebuie lucrătorul să înapoieze taxe mari pentru recrutare și transport? Dacă da, sunt acestea reținute din salariu?
 - Este lucrătorul obligat să plătească sume excesive pentru cazare, hrană sau unelte de muncă, care îi sunt reținute direct din salariu?
 - A primit lucrătorul un împrumut sau un avans, în urma căruia îi este imposibil să plece de la angajator?
 - Permisele de muncă sunt eliberate pentru un anumit angajator? Au existat reclamații anterioare la adresa angajatorului?
- *Reținerea salariului sau neplata acestuia*
 - Deține lucrătorul un contract de muncă standard? Dacă nu, cum se face plata salariului?
 - Sunt rețineri ilegale din salariu?
 - A primit lucrătorul vreun salariu?
 - Care este salariul comparativ cu cerințele legale la nivel național?
 - Au lucrătorii acces la câștigurile lor?
 - Au fost lucrătorii înșelați cu privire la cuantumul salariului?
 - Este salariul plătit în mod regulat?
 - Este lucrătorul plătit sub formă de servicii sau bunuri?
- *Reținerea documentelor de identitate*
 - Se află documentele de identitate în posesia lucrătorilor?
 - Dacă nu, sunt acestea în păstrarea supraveghetorului sau a angajatorului? De ce? Are lucrătorul acces la documente oricând?

În anexa 2 sunt incluse câteva cazuri de muncă forțată. Este posibil ca unele dintre ele să nu facă obiectul Convenției 29. Fiecare caz prezintă un aspect real de viață și trebuie luat ca atare. Se recomandă, deci, studierea cu atenție a acestor cazuri și, ulterior, discutarea indicatorilor specifici fiecărui caz în parte.

Tehnici de investigare

Inspectorii de muncă au la dispoziție o gamă variată de metode de investigație pe care alte autorități de aplicare a legii poate nu le au. Foarte important este faptul că aceștia sunt împuterniciți să intre liber, la orice oră din zi și din noapte, în spațiile locurilor de muncă pasibile de inspecție, fără o notificare prealabilă (Convenția nr. 81). Inspectorii își pot desfășura ancheta liber și, în special, pot să discute personal cu oamenii, să examineze documente sau să ridice probe. De asemenea, ei sunt autorizați să emită ordine pentru remedierea neregulilor și pot decide dacă este cazul să se ia măsuri de avertizare și informare sau să se inițieze/ recomande anumite proceduri care, în cele din urmă, pot fi de natură penală. În plus, inspectorilor li se solicită să investigheze orice tip de reclamație privind încălcări ale legislației muncii fără a deconspira sursa, încurajând astfel victimele să ofere informații. În sfârșit, ca orice altă autoritate juridică, inspectorii pot face uz de tact și putere de convingere pentru a obține informații sau a asigura respectarea legislației. Colaborarea cu partenerii sociali, inclusiv reprezentanți ai lucrătorilor și organizații sindicale, reprezintă un instrument esențial în identificarea încălcărilor și asigurarea respectării legislației în domeniu.

O provocare majoră cu care se confruntă inspectorii de muncă este aceea de a găsi și obține acces în spațiile unde potențiale victime pot fi forțate să muncească. Acest lucru este valabil în special în angajările din economia subterană, dar și pentru munca fără forme legale din economia oficială. Uneori, constrângeri practice pot împiedica identificarea cazurilor de muncă forțată. În zonele retrase/îndepărtate, de exemplu, accesul inspectorilor de muncă poate fi limitat datorită lipsei mijloacelor de transport corespunzătoare. În multe țări, vizitele de inspecție se efectuează doar la întreprinderile mari sau mijlocii înregistrate; dar nu acestea sunt locurile unde munca forțată apare cel mai adesea, sau uneori nu apare chiar deloc. Unii angajatori se pot ascunde în spatele sub-contractorilor, care dispar în caz că apar probleme, sau pot obstrucționa accesul inspectorilor. În unele țări, obstrucționarea inspecțiilor și a investigațiilor se sancționează cu amendă.

Inspectorii de muncă trebuie să respecte cu strictețe dreptul la viață intimă. De exemplu, în sectorul agrar, inspectorii nu vor intra în locuința personală a operatorului decât în baza unei scrisori de consimțământ sau a unei autorizații speciale eliberate de autoritatea competentă. Multe persoane, dintre care majoritatea femei, care prestează munci casnice în locuințe/gospodării particulare, nu fac obiectul inspecțiilor de muncă datorită inviolabilității domiciliului. În aceste cazuri, trebuie folosite alte metode, cum ar fi colaborarea cu organizațiile sindicale, ale comunității sau neguvernamentale.

În prezent, cele mai multe victime ale muncii forțate sunt identificate fie prin raidurile poliției executate cu sprijinul organizațiilor care acordă asistență, fie în urma reclamațiilor victimelor. În investigarea unor cazuri potențiale de grave încălcări ale legislației muncii, este posibil ca inspectorii, în lipsa unei alte alternative, să recurgă la folosirea forței, sub o formă sau alta, dar asigurându-se că aceasta se va face cu ajutorul poliției. Totuși, în principiu, inspectorii trebuie să acționeze într-o manieră pașnică.

Următoarele metode de inspecție sunt de importanță majoră:

- **Interviurile și observația directă**

Inspectorii de muncă trebuie să fie autorizați să intervieveze, personal sau în prezența martorilor, angajatorul, personalul, sau orice alte persoane ale căror mărturii pot fi utile scopului inspecției. Inspectorii își vor exercita capacitatea de judecată pentru a decide dacă interviurile vor fi confidențiale în scopul obținerii de informații întemeiate. În majoritatea situațiilor, lucrătorii sunt intimidați și se tem să vorbească liber. În aceste cazuri, ar fi util ca informațiile obținute de la lucrători să fie diseminate discret, prin intermediul liniilor telefonice gratuite sau al altor căi confidențiale, pentru înștiințarea autorităților în legătură cu situația respectivă. Inspectorii trebuie să fie atenți în legătură cu potențialele riscuri de represalii la care pot fi expuși lucrătorii după plecarea inspectorilor. Pe parcursul inspecției și al interviurilor, inspectorii pot folosi metode de observare directă pentru a evalua o situație dată sau pentru a verifica declarațiile.

- **Verificarea documentelor**

Legislația națională din multe țări recunoaște dreptul inspectorilor de a solicita angajatorilor accesul la orice registru, document sau informații în format electronic pentru a verifica dacă aceștia se conformează prevederilor legale, de a face copii ale documentelor sau extrase din acestea. În ceea ce privește munca forțată, inspectorii trebuie să se concentreze asupra existenței unui contract de muncă și, dacă acesta include clauze abuzive, cum ar fi munca în vederea achitării datoriilor, sau clauze prin care lucrătorul este constrâns să nu părăsească locul de muncă. În absența unui contract, interviurile vor acorda o mare atenție aspectelor legate de înșelăciune, promisiuni false și amenințări neîntemeiate cu concedierea.

- **Impunerea obligației de a informa în scris**

Inspectorii ar trebui să fie autorizați să impună afișarea de informații scrise prevăzută prin lege. Angajatorii din multe țări sunt obligați să afișeze documente, precum regulamentele de ordine internă, programul de muncă și informații generale privind securitatea muncii, în locuri corespunzătoare. Această metodă este deosebit de relevantă în prevenirea traficului de ființe umane. În unitățile unde muncesc lucrători migranți, inspectorii de muncă trebuie să se asigure că informațiile afișate sunt exprimate simplu sau într-o limbă pe care aceștia o înțeleg. Afișele trebuie să conțină și alte informații referitoare la muncitorii migranți, cum ar fi reglementările în domeniul migrației. Împotriva angajatorilor care nu respectă această prevedere vor fi instituite proceduri de sancționare.

- **Inspecția materialelor și substanțelor folosite**

Inspectorii trebuie să fie autorizați să ia probe de materiale sau substanțe folosite la locul de muncă în vederea analizării lor. Scopul acestor prevederi este de a asigura protecția privind sănătatea și securitatea lucrătorilor și, în unele cazuri, a familiilor acestora. Adeseori, victimele potențiale ale muncii forțate își desfășoară activitatea în condiții de muncă extrem de periculoase și pot fi expuse riscurilor de îmbolnăvire.

Unitatea mobilă de inspecție din Brazilia

Una dintre măsurile de combatere a muncii forțate în Brazilia o reprezintă înființarea Unității Mobile Speciale de Inspecție (prin Ordonanța nr. 550 MTb/14 iunie 1995), o brigadă mobilă constituită din inspectori de muncă și ofițeri ai poliției federale. Aceștia sunt voluntari care, din motive de securitate personală și independență față de presiunile locale, nu acționează în statul federal de reședință. Activitatea lor constă în investigarea sesizărilor privind munca forțată în “fazendas” (ferme sau crescătorii de vite în mediul rural). Din această unitate fac parte, uneori, și judecătorii de muncă pentru a se asigura o procedură juridică rapidă și la fața locului.

Evaluările periodice ale activității acestei unități indică două criterii principale de eficiență: organizarea centralizată și secretul absolut al planificării. Încercările de descentralizare a activităților s-au dovedit ineficiente, deoarece proprietarii erau informați anticipat în legătură cu raidurile de inspecție, permițându-le astfel să împrăștie lucrătorii și să ascundă adevărul.

Această echipă inter-instituțională cu buget scăzut este esențială în lupta împotriva muncii forțate. Activitatea de investigație a echipelor mobile de inspecție se desfășoară la nivel local și statal. Municipality orașului Vila Rica, din statul Mato Grosso do Sul, a înființat o comisie alcătuită din primărie, consiliul municipal și sindicatele producătorilor și lucrătorilor agricoli. La primirea sesizării referitoare la munca forțată, comisia negociază cu proprietarii și intermediarii. Amenințarea că Unitatea de Inspecție Mobilă va fi chemată să intervină sau perspectiva amenzilor facilitează negocierile. Unitatea Mobilă de Inspecție este solicitată să intervină în cazul în care aceste negocieri eșuează.

Sursa: ILO: Trabalho Escravo no Brazil do Século XXI, Brasil 2005

Surse de date și informații:

- Declarațiile martorilor și victimelor;
- Informații de la organizațiile sindicale;
- Informații de la organizații neguvernamentale sau ale comunității, cum ar fi comitetele de supraveghere sau grupurile religioase;
- Informații ale autorităților fiscale și vamale;
- Informații de la autoritățile de asigurări sociale;
- Informații extrase din bazele de date ale altor instituții guvernamentale;
- Informații transmise prin mijloace media sau alte informații publice;
- Bazele de date aparținând unor organizații internaționale, de ex. Interpol, ILO;
- Autoritățile de mediu și monitorizarea prin satelit a activităților de risc: defrișarea pădurilor sau lucrările miniere;
- Informațiile primite prin liniile telefonice gratuite/ informatori ocazionali;
- Monitorizarea internet-ului, ex. oferte de muncă dubioase.

Urmărirea penală și pedepsele

Credibilitatea inspectorilor de muncă depinde, în mod esențial, de existența unui mecanism de aplicare suficient de convingător. Munca forțată și traficul de ființe umane sunt infracțiuni care au loc adeseori pe fundalul încălcărilor legislației muncii. Aplicarea, așadar, se face în legătură cu legislația muncii și cu legea penală. Conform Convenției ILO nr. 29, munca forțată trebuie considerată infracțiune iar pedepsele trebuie să fie adecvate și aplicate cu strictețe. Pedepsele includ detenția și amenzile. Prin urmare, deși inspectorii de muncă au libertatea de a nu impune pedepse, cazurile de muncă forțată vor necesita în general reacții juridice și de impunere a legii penale imediate. Este nevoie ca inspectorii să dea dovadă de cunoștințe și discernământ pentru a putea face diferența între o infracțiune gravă sau cu premeditare și una involuntară sau minoră.

De exemplu, în unele țări, reținerea documentelor de identitate este ilegală și poate fi considerată un indicator al muncii forțate. Unii angajatori, totuși, pot reține documentele cu bună credință, deși acest lucru este probabil dificil de dovedit. Așadar, înainte de începerea procedurilor penale, inspectorii trebuie să înțeleagă **intenția** angajatorilor.

Anterior aplicării sancțiunilor, inspectorii de muncă dispun de o gamă largă de sancțiuni administrative. O sancțiune des folosită este amenda. Amenzile trebuie să constituie și să rămână, așadar, un element eficient de prevenire. Unele țări au elaborat metode de stabilire a sumei de plată. Acestea se bazează pe criterii, cum ar fi recidiva, profitul afacerilor, numărul de lucrători afectați de infracțiune sau natura și consecințele infracțiunii. O sancțiune mai gravă o reprezintă suspendarea licenței de funcționare sau închiderea întreprinderii. Deși munca forțată și traficul de ființe umane sunt infracțiuni care, de obicei, implică demersuri de natură penală, este important să se combată încălcările legislației muncii conexe care pot degenera în situații de muncă forțată în anumite situații.

În plus, inspectorii de muncă pot folosi și alte măsuri punitive care au ca scop prevenirea muncii forțate. În Brazilia, de exemplu, secretariatul inspecției muncii publice numele angajatorilor condamnați de instanță pentru comiterea de infracțiuni la legislația muncii. "Lista neagră" a permis instituțiilor publice restricționarea accesului la credite, subvenții și ajutoare sociale. O listă de acest gen trebuie gestionată cu grijă, pentru a se evita o întrebuintare abuzivă sau corupția. De asemenea, guvernul brazilian a dat posibilitatea autorităților judiciare și de poliție să colaboreze strâns și să pedepsească angajatorii pe loc, pentru a pune capăt impunității. Înainte de aceasta, angajatorii adeseori scăpau de urmărire judiciară din cauza corupției sau a unor reacții judiciare neadecvate. Într-o încercare similară de stigmatizare a infractorilor și de avertizare a publicului, autoritățile din Filipine publică pe site informații despre rețelele de recrutare infracționale.

În general, sancțiunile administrative, civile și penale sunt următoarele:

- Interdicție în vederea introducerii de schimbări;
- Plata amenzilor;
- Închiderea temporară a firmei până la introducerea schimbărilor;
- Reîncadrarea lucrătorului;
- Retragerea temporară sau permanentă a licenței (ex., a unei agenții private de ocupare a forței de muncă);
- Restituirea daunelor financiare cauzate victimelor;
- Repararea daunelor morale printr-o sumă de bani fixă;
- Confiscarea bunurilor;
- Privarea de dreptul de a semna contracte sau de a angaja fonduri;
- Arest la domiciliu sau detenție.

Cum se tratează victimele

Cele mai multe cazuri de muncă forțată și trafic de persoane instrumentate judiciar vor necesita mărturii din partea victimelor, chiar dacă probele bazate pe informații pot fi uneori suficiente pentru trimiterea acestor cazuri în instanță. Când avem de-a face cu victime potențiale sau reale ale muncii forțate, respectarea drepturilor omului trebuie să fie prioritară. Înaltul Comisariat ONU pentru Drepturile Omului a elaborat Principiile Recomandate și Liniile Directoare privind

Drepturile Omului și Traficul de Persoane, care oferă îndrumări utile în această privință. În unele țări, autoritățile de aplicare a legii și organizațiile care oferă asistență victimelor au încheiat un Memorandum de Înțelegere în vederea facilitării cooperării și, în același timp, a protejării intereselor victimelor. Li se recomandă inspectorilor de muncă să ia notă de aceste acorduri de cooperare și să dezvolte propriile parteneriate cu sindicatele și cu alte organizații, care să asigure o [abordare centrată pe victimă](#) a identificării și trimiterii în judecată.

Identificarea și asistența acordată victimelor ar trebui să se facă în conformitate cu următoarele principii:

- Victimele trebuie să fie informate în legătură cu posibilitățile lor de a alege, în special cu privire la depunerea mărturiei în instanță. Ele trebuie să cunoască procedurile și posibilele riscuri implicate.
- Victimele nu vor fi cercetate penal dacă acestea au comis vreo infracțiune ca urmare a situației de exploatare prin muncă forțată (“clauză de ne-pedepsire”).
- Viața intimă a victimei trebuie să fie respectată, iar informațiile obținute de la aceasta trebuie tratate confidențial.
- Securitatea victimei și a familiei trebuie garantată. Înainte de returnarea victimei, trebuie analizate cu atenție posibilele riscuri.
- Victimele trebuie să primească asistență conform nevoilor acestora, cum ar fi asistență medicală, psihologică sau juridică.
- Victimelor trebuie să li se acorde dreptul de a alege, de a decide și de a participa cât mai mult posibil în procesul de luare a deciziilor în ceea ce le privește.
- Victimele trebuie informate în legătură cu compensarea, independent de procedurile penale.
- Trebuie instituite măsuri speciale care să ia în considerare drepturile și nevoile copiilor. Asistența și protecția copiilor trebuie să corespundă intereselor copilului.

Inspectorii trebuie să fie conștienți că relațiile dintre potențialele victime și infractori pot fi complexe și uneori contradictorii. Victimele trebuie văzute, în primul rând, ca lucrători care au pierdut ceva din puterea de a lua decizii în mod liber, dar sunt, totuși, persoane cu un grad oarecare de voință. Este adevărat că, deși este nevoie să se pună accent pe [victime](#) pentru a se obține o reacție din partea autorităților de aplicare a legii, cei mai mulți dintre lucrătorii exploatați prin muncă forțată nu se consideră astfel.

Muncitorii migranți, de exemplu, au tendința de a-și calcula propriul risc într-un mod logic: “de la sclav la antreprenor” reprezintă o percepție comună printre cei care au de îndurat multe greutăți în timpul călătoriei sau al exploatării. Însă mulți dintre aceștia reușesc, în cele din urmă, să-și îmbunătățească condițiile de trai și de muncă. Alte victime potențiale pot face parte dintr-un grup de persoane care, de-a lungul generațiilor, au suferit discriminări grave. Împotrivirea la exploatare poate fi, așadar, dincolo de puterea sau imaginația lor.

Adeseori, victimele pot să fie complici sau să încerce chiar să acopere nedreptățile angajatorilor, deoarece nu văd o alternativă viabilă la situația lor prezentă. De asemenea, victimele pot adera la rețeaua infracțională care i-a exploatat anterior. Ca atare, inspectorii trebuie să fie atenți când caută o victimă “pură”.

Este mai important să se caute indicatorii obiectivi de constrângere care pot fi folosiți pentru punerea sub acuzare a angajatorilor. În același timp, este important să se evalueze în mod realist constrângerile unei victime potențiale și să nu se facă exces de zel în intervenție, în ciuda faptului că inspectorii de muncă sunt, de obicei, obligați să comunice autorităților în domeniu toate încălcările legale.

Cu toate acestea, Convențiile ILO nr.81 și nr.129 nu conțin prevederi prin care să se stipuleze că lucrătorii, datorită statutului lor de muncitori fără forme legale, nu au dreptul la protecția oferită de inspectorii de muncă. Așadar, inspectorii de muncă au un rol important în respectarea drepturilor victimelor, reale sau potențiale, care provin din relațiile de muncă, cum ar fi plata salariilor.

În țările unde există deja un **Mecanism Național de Referire (MNR)** a victimelor, inspectorii de muncă și alte autorități de aplicare a legii vor răspunde mai ușor nevoilor specifice ale victimelor. Mecanismul reprezintă cadrul de cooperare prin care actorii guvernamentali își îndeplinesc obligațiile de a respecta și promova drepturile omului privind victimele muncii forțate și ale traficului de persoane, de a-și coordona eforturile în parteneriat cu societatea civilă, patronate și sindicate. Structura acestui mecanism variază de la o țară la alta; totuși, mecanismele de referire trebuie să urmărească legalizarea cooperării între agențiile guvernamentale, sindicate și grupuri neguvernamentale care lucrează cu victime ale muncii forțate. Un astfel de mecanism include, de obicei, un coordonator național, mese rotunde și grupuri de lucru la nivel național și local³. Modelul mecanismului național de referire a fost elaborat în contextual traficului, dar poate fi foarte bine folosit și în contextul mai general al muncii forțate. Mecanismele trebuie să țină cont și de faptul că unele victime ale muncii forțate pot fi infectate cu HIV/SIDA sau cu alte boli și necesită îngrijiri speciale. În orice caz, se recomandă ca inspectorii de muncă, în colaborare cu poliția și alte autorități, să creeze o bază de date în scopul referirii victimelor pentru asistență suplimentară.

Conduita etică a inspectorilor de muncă

Deoarece munca forțată și traficul de persoane implică adeseori rețele infracționale, inspectorii de muncă, ca orice altă autoritate publică, pot fi expuși corupției sau altor practici non-etice. Corupția este o problemă sensibilă, dar ea trebuie abordată în cadrul strategiei naționale pentru eradicarea muncii forțate precum și a obiectivului general de promovare a bunei administrări. Conduita coruptă sau non-etică a inspectorilor de muncă într-o situație posibilă de muncă forțată este deosebit de critică, deoarece poate pune în pericol viața victimelor.

Există cazuri în care victime ale muncii forțate au reușit să scape de angajatorii lor abuzivi și au fost repatriați de polițiști corupți. Acest lucru este inacceptabil. Organizația Internațională a Muncii a elaborat recomandări și un model de Cod de Conduită Etică care trebuie să stea la baza eforturilor inspectoratelor de a combate corupția și de a proteja lucrătorii deosebit de vulnerabili⁴.

Cooperarea cu alți actori

Munca forțată și traficul de persoane sunt infracțiuni complexe care necesită reacții holistice. Cooperarea cu alte țări este adeseori necesară când sunt implicate rețele de crimă organizată. Mai mult decât atât, victimele potențiale au nevoie de asistență specifică pe care inspectorii de muncă nu le-o pot oferi. Domeniul de cooperare între țări variază, de la schimbul de informații (rapoarte și date culese de fiecare autoritate), participarea la comisii inter-instituționale, investigații comune și sprijin reciproc în cadrul programelor pentru protecția victimelor sau campaniilor de sensibilizare. Cooperarea cu patronatele și sindicatele este esențială și trebuie

³ OSCE/ODIHR (2004): National Referral Mechanisms: Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A Practical Handbook, Warsaw.

⁴ ILO: A Tool Kit for Labour Inspectors: A Model Enforcement Policy, A Training and Operations Manual, A Code of Ethical Behaviour, edited by Annie Rice, Budapest, 2006.

inclusă în mecanismele de dialog social prin care inspectorii și partenerii sociali pot schimba informații și, la nevoie, lua măsuri corective.

Pe scurt, cooperarea asigură o urmărire judiciară și o protecție a victimei eficiente, managementul informației și implementarea politicii generale, pe fundalul unor resurse insuficiente și a priorităților concurente. Dar, există și dificultăți în calea cooperării, cum ar fi barierele lingvistice, lipsa sensibilizării, mandate concurente și lipsa resurselor.

Parteneri guvernamentali:

- **Poliția**
Dat fiind faptul că munca forțată și traficul sunt adeseori legate de crima organizată, un sprijin eficient din partea poliției poate fi esențial. Faptul că inspectorilor li se îngăduie să apeleze la sprijinul poliției, în cazul în care aceștia sunt obstrucționați sau amenințați, poate avea un efect disuasiv, dar cel mai important este faptul că, prin aceasta, se va apăra siguranța fizică a inspectorului.
- **Autoritățile judiciare**
Eficacitatea sancțiunilor pe care le au la dispoziție inspectorii de muncă depinde, în mare măsură, de modul în care autoritățile judiciare instrumentează cazurile ce le sunt înaintate. O strânsă colaborare și coordonare între inspectoratele de muncă și autoritățile judiciare este utilă în a se asigura sancțiuni eficiente care, așa cum este cazul Braziliei, pot fi aplicate pe loc. Colaborarea reprezintă, de asemenea, un mod de sensibilizare a autorităților judiciare cu privire la rolul inspectorilor de muncă în combaterea muncii forțate.
- **Autoritățile de imigrări**
Deoarece multe dintre victimele potențiale ale traficului de persoane sunt lucrători migranți fără forme legale, este necesară o strânsă cooperare cu autoritățile de imigrări în vederea protejării acestora pentru a nu fi deportate. Autoritățile de imigrări se vor implica și în acordarea de permise de ședere temporară victimelor traficate. Totuși, această cooperare trebuie astfel realizată încât să nu constituie un impediment în îndeplinirea obiectivului fundamental al activității inspectorilor de muncă, acela de a apăra drepturile și interesele *tuturor* lucrătorilor (indiferent de statutul lor legal) și de a îmbunătăți condițiile de muncă. În timp ce inspectorii de muncă tind să se concentreze asupra încălcărilor comise de angajatori, autoritățile de imigrări pot da dovadă de exces de zel în detectarea lucrătorilor migranți ilegali care pot fi victime ale unei forme grave de exploatare. Este necesară, așadar, o strânsă coordonare între autoritățile de imigrări și inspectorii de muncă pentru a se evita posibile tensiuni în aplicarea diferitelor legi și pentru a-i apăra pe lucrători de represalii.
- **Autoritățile de frontieră, vamale și fiscale**
Munca forțată și traficul sunt adeseori legate de alte activități infracționale, cum sunt contrabanda, evaziunea fiscală și spălarea banilor. Grănicerii pot deține informații utile referitoare la posibile activități de trafic sau contrabandă, iar cooperarea cu autoritățile fiscale și vamale este esențială în confiscarea bunurilor aparținând traficantilor sau angajatorilor care săvârșesc infracțiuni. Uneori, investigațiile pe linie de evaziune fiscală pot duce la descoperirea de cazuri de muncă forțată sau invers, cu condiția ca autoritățile să fie sesizate în această privință.
- **Instituții de ajutor social și asigurări sociale**
Majoritatea victimelor muncii forțate sau ale traficului de persoane nu beneficiază de ajutoare sau asigurări sociale. Date despre fraudă în domeniul asistenței sociale și alte informații de acest gen trebuie comunicate sistematic inspectorilor de muncă în scopul identificării activităților și instituțiilor cu risc sporit. În același mod, inspectorilor trebuie să

li se solicite să informeze instituțiile de asistență socială și asigurări sociale în legătură cu locurile de muncă unde condițiile de sănătate și securitate pun în pericol lucrătorii.

Parteneri sociali:

- **Sindicatetele**

Sindicatetele pot avea un rol însemnat în identificarea victimelor potențiale sau depunerea plângerilor pe care victimele se tem să le înainteze singure.

Sindicatetele pot oferi și consultanță juridică lucrătorilor, inclusiv celor migranți, pentru a preîntâmpina ca răul să se producă. Congresul Internațional al Sindicatelor (ITUC) din 2007, a adoptat un Plan de Acțiune împotriva muncii forțate. Congresul publică un buletin informativ în care sunt denunțate cazurile de muncă forțată ce reclamă acțiuni imediate. În multe regiuni ale lumii, sindicatetele sunt deja implicate activ în prevenirea muncii forțate și protejarea victimelor (vezi chenarul de mai jos).

- **Patronatetele**

Angajatorii pot, și chiar cooperează uneori cu inspectorii în diferite moduri, de exemplu informează inspectorii în legătură cu potențiale victime sau participă la campanii de sensibilizare, sensibilizare și prevenire. Patronatetele joacă un rol important în prevenirea angajărilor fără forme legale și a practicilor de exploatare prin diseminarea de informații către membrii acestora și promovarea de standarde de etică în afaceri.

Alte organizații partenere:

- **Organizații non-guvernamentale și alte organizații de asistare a victimelor**

Organizațiile non-guvernamentale și alte organizații ale societății civile sunt esențiale în sectoarele economice în care nu există sindicate și care sunt greu accesibile inspectorilor sau poliției. Ca exemple putem cita muncile casnice, industria serviciilor sexuale și de divertisment sau alte tipuri de activități care nu fac obiectul inspecției muncii. În multe țări au fost înființate linii telefonice gratuite prin care victimele pot primi asistență de urgență. Aceste linii telefonice servesc, de asemenea, la prevenirea muncii forțate și a traficului, deoarece persoanele cu risc pot primi informații despre cum să se apere singure împotriva exploatării.

Cooperarea cu ONG-urile este importantă deoarece autoritățile de aplicare a legii trebuie să salveze victimele identificate de la situații de muncă forțată și pentru aceasta au nevoie de astfel de parteneri pentru ca victimele să fie referite în vederea primirii asistenței corespunzătoare: medicală, juridică sau psihologică.

- **Organizațiile internaționale**

În ultimii ani, organizațiile internaționale au pledat pentru acțiuni mai eficiente împotriva muncii forțate și a traficului și au inițiat o serie de programe în întreaga lume pentru îmbunătățirea situației. De obicei, inspectorii de muncă nu fac parte din aceste programe naționale sau internaționale cu finanțare externă, dar reprezintă un element util în procesul de cooperare, dezvoltare a capacității și schimbului de bune practici.

Acțiune sindicală în colaborare cu inspectorii de muncă

În 2002, Federația femeilor din China întregă (ACWF) în colaborare cu Ministerul chinez al Științelor Sociale au înființat, în cadrul organizațiilor afiliate la ACWF, un sistem juridic de supraveghere pentru a se verifica condițiile de muncă ale lucrătoarelor. Principalele sarcini ale supraveghetorilor sunt urmărirea acțiunilor privind discriminarea de gen, respectarea prevederilor legislației muncii pentru femei, restanțele la plata salariilor, munca ilegală cu copiii și angajările fără contract. În paralel cu aceasta, pentru o mai

bună consolidare a prevederilor legale, au fost organizate diferite ateliere de lucru în care accentul s-a pus pe drepturile de muncă ale femeilor.

Sursa: ILO: China Project to prevent trafficking in girls and young women, 2004-2008

Forme de cooperare

Cooperarea se poate realiza în diferite moduri. Ceea ce trebuie evitat, însă, este cooperarea care se bazează pe indivizi și care, odată cu plecarea acestora, se va clătina. O cooperare structurată ridică o serie de probleme. În primul rând, este necesar să se știe unde se termină activitatea inspectorilor și unde începe munca poliției sau a altor autorități. În al doilea rând, cooperarea inspectorilor de muncă cu partenerii care ar putea să fie noi pentru inspectorii de muncă trebuie dezvoltată și menținută pe o perioadă de timp mai îndelungată pentru a se consolida încrederea.

- **Acorduri de cooperare**

Acordurile de cooperare și memorandumurile de înțelegere pot fi încheiate cu beneficiari naționali sau internaționali. Acestea oferă o bază de cooperare mai structurată în comparație cu schimbul informal de date.

- **Participarea la comisii naționale**

De obicei, inspectorii de muncă iau parte direct sau indirect la comisiile naționale tripartite în care se discută aplicarea legislației muncii. Cu toate acestea, în multe țări au fost înființate comisii naționale al căror obiectiv specific îl constituie munca forțată și traficul de persoane. În unele cazuri, aceste comisii sunt conduse de ministerele de afaceri interne, ceea ce explică absența, de multe ori, a inspectorilor de muncă.

Inspecții comune în Italia

Personalul Comandamentului Carabinierilor pentru Protecția Muncii, din cadrul Ministerului Muncii, monitorizează aplicarea prevederilor legislației muncii și asistenței sociale și se adresează, în special, grupurilor vulnerabile de lucrători, de exemplu străinii sau minorii. Principala lor sarcină este combaterea muncii disimulate și fără forme legale, a exploatării în ateliere de muncă în condiții improprii și a traficului de persoane, precum și eliminarea condițiilor inumane de muncă, inclusiv a sclaviei. Această unitate specializată se ocupă și cu descoperirea infracțiunilor de fraudă, reținere ilegală din contribuțiile sociale și primirea de fonduri publice sub pretexte false.

Personalul beneficiază de o dublă pregătire, de Inspector de muncă și de Agent sau Ofițer de Poliție Judiciară. Comandamentul execută operațiuni independente sau asistă unitățile teritoriale de Carabinieri sau alte autorități de aplicare a legii (cum ar fi Inspectoratele de muncă și poliția) în aplicarea legislației muncii. Comandamentul (incluzând 102 grupuri locale la nivel districtual) monitorizează, previne și suprimă încălcările în domeniul legislației muncii și asistenței sociale, realizează studii și analize privind tendințele pe piața economică și a muncii și, de asemenea, oferă consultanță juridică lucrătorilor.

În 2005, Comandamentul a efectuat peste 24.500 de inspecții (înglobând 128.000 de lucrători) și a denunțat autorităților judiciare mai mult de 10.000 de persoane, dintre care 188 au fost arestate, în special pentru infracțiuni legate de exploatarea imigranților ilegali din țări terțe.

În cadrul operațiunii “Marco Polo”, desfășurată la nivel național, au fost arestate peste 90

de persoane cu legături în lumea de afaceri chineză, pentru infracțiuni privind exploatarea migranților cu statut ilegal.

Sursa: Combating human trafficking for forced labour exploitation. Good practice from Europe, ILO/ICMPD, 2006.

Anexa 4 conține exemple de țări unde au fost deja stabilite acorduri de cooperare inter-instituțională.

Siguranța inspectorilor de muncă

Munca forțată este o infracțiune gravă, deși cazurile pot varia de la forme de constrângere subtile la forme mai periculoase. Riscurile la adresa siguranței fizice a inspectorilor de muncă pot afecta serios munca acestora. Nu este un lucru neobișnuit pentru inspectori ca aceștia să fie amenințați, insultați sau chiar atacați fizic de angajatorii care nu sunt de acord cu prezența lor în incinta unităților pe care le conduc. De asemenea, angajatorii care nu țin cont de drepturile fundamentale ale lucrătorilor au tendința de a manifesta un comportament agresiv față de inspectorii de muncă. În Brazilia și Franța, de exemplu, în 2004 au fost uciși inspectori de muncă în timp ce vizitau întreprinderi agricole unde lucrătorii erau supuși unei exploatare dure. Datorită caracterului potențial clandestin și mediului periculos, anumite locuri de muncă sunt percepute ca “zone interzise”. În majoritatea cazurilor grave de muncă forțată care au fost descoperite până în prezent, angajatorii folosesc paznici înarmați pentru a-i împiedica pe lucrători să evadeze.

Prin urmare, Guvernele trebuie să manifeste un angajament evident în garantarea siguranței inspectorilor, să se abțină de la amestecul politic și să-i pedepsească pe acei angajatori care obstrucționează sau calomniază munca inspectorilor. Este, așadar, important să se stipuleze sancțiuni clare și disuasive pentru a se pedepsi obstrucționarea activității inspectorilor de muncă. De asemenea, Guvernele trebuie să încurajeze acordurile de cooperare cu poliția și cu alte autorități de aplicare a legii pentru consolidarea prezenței statului în medii potențial periculoase și asigurarea securității inspectorilor neînarmați.

LEGĂTURI CU ECONOMIA SUBTERANĂ ȘI MUNCA FĂRĂ FORME LEGALE

Importanța prevenirii și sensibilizării

Adeseori, inspectorii de muncă își desfășoară activitatea într-un context socio-economic general care poate fi dificil. Țările în care munca subterană și cea cu migranți ilegali înregistrează un procent ridicat în raport cu munca legală ridică serioase provocări. Prin urmare, este important să se stabilească legături între activitatea inspectorilor de muncă și planurile naționale de dezvoltare și politicile de angajare. Experiența a demonstrat că o strategie care se bazează doar pe urmărirea judiciară nu va fi încununată de succes. Aceasta trebuie completată cu măsuri pe termen lung, care să abordeze cauzele principale ale problemei: sărăcia, lipsa de sensibilizare, discriminarea sau politicile extrem de restrictive privind imigrarea. Prevenirea muncii forțate prin eradicarea cauzelor principale reprezintă o provocare majoră. Inspectorii de muncă pot juca un rol complex în implementarea acestui obiectiv pe termen lung.

- **Sensibilizarea**

Necunoașterea de către muncitori a drepturilor pe care le au, precum și necunoașterea obligațiilor legale de către angajatori reprezintă un fapt larg răspândit. Prin participarea lor în comisiile tripartite și proiectele de sensibilizare, inspectorii de muncă pot avea un rol cheie în educarea partenerilor sociali și a societății în ansamblul ei. Activitățile de sensibilizare pot include informații privind obținerea permiselor de muncă în sectoare precum serviciile la domiciliu, evitarea practicilor abuzive în procesul de recrutare, depunerea reclamațiilor, tratamentul corect al lucrătorilor migranți sau evitarea muncii forțate în lanțul de furnizori.

În multe țări, inspectorii de muncă au experiență în relația cu media și în diseminarea de informații prin radio și televiziune.

- **Politicile anti-discriminatorii**

În multe țări sunt în vigoare politici anti-discriminatorii, care ar putea fi folosite ca punct de plecare în acțiunea pentru reducerea vulnerabilității grupurilor speciale de lucrători, cum sunt femeile migrante. Acolo unde există astfel de legi, inspectorii pot fi deja instruiți în legătură cu modul în care să pună întrebări sensibile, cum să verifice dacă există o procedură de notificare, dacă o companie are deja vreo politică de contracarare a discriminării la locul de muncă, a agresiunii sau violenței.

- **Programe pentru grupurile vulnerabile de lucrători**

Grupurile vulnerabile de lucrători se împart în categorii multe și diverse și se întâlnesc în sectoare diferite de activitate economică, adeseori acelea care sunt și vulnerabile la munca forțată. De asemenea, există diferite tipuri de lucrători în diferite cadre normative și care, datorită circumstanțelor diferite, pot fi descrise ca „vulnerabile”.

Într-o abordare integrată, când este vorba de una dintre categoriile vulnerabile de lucrători, inspectorii de muncă vor verifica o serie de „practici incorecte de muncă”, referitoare, de exemplu, la salarii și contractele de angajare.

Majoritatea victimelor muncii forțate nu sunt conștiente de drepturile lor și, uneori, este posibil ca angajatorii să nu cunoască anumite prevederi ale legislației în domeniu, cum ar fi interzicerea reținerii documentelor de identitate împotriva voinței deținătorului de drept. Ca urmare, campaniile de informare reprezintă un element important al strategiilor naționale împotriva muncii forțate. În unele țări, inspectorii de muncă au dobândit o experiență valoroasă în a coopera cu media pentru a sensibiliza publicul în legătură cu legislația muncii. În cadrul activităților de colaborare cu media

este important ca victimele potențiale să nu fie expuse pericolelor. Se recomandă, așadar, colaborarea cu sindicate, patronate sau ONG-uri în proiectarea campaniilor de sensibilizare.

Munca forțată în economia subterană

Nu există o definiție universală a muncii forțate, dar s-a stabilit prin consens că munca forțată însumează o varietate de activități economice care nu sunt acoperite de lege sau practică prin instrumente formale.

Angajarea în muncă fără forme legale poate lua forme diferite, de exemplu lucrători independenți nedeclarați, membri de familie care nu sunt remunerați, sau lucrători plătiți în economia informală și este larg răspândită în agricultură, întreprinderile mici și mijlocii, munca la domiciliu și alte servicii. Prestațiile nedeclaraate sunt folosite adeseori pentru a înlocui munca fără forme legale, în special în țările dezvoltate, deși activitatea ca atare poate fi legală. Potrivit Organizației pentru Dezvoltare și Cooperare Economică (OECD), munca ilegală se referă la munca neautorizată legal. Aceasta afectează uneori lucrătorii ilegali migranți și este discutată în detaliu mai jos. Următoarea secțiune cuprinde tipurile de muncă forțată din economia subterană care sunt mai răspândite în țările în curs de dezvoltare.

Așa cum arată un studiu efectuat de Organizația Internațională a Muncii (ILO), multe forme tradiționale de muncă forțată au loc în zonele rurale, adeseori izolate sau greu accesibile inspectorilor din cauza lipsei mijloacelor de transport. Majoritatea lucrătorilor din agricultură, îndeosebi în țările în dezvoltare, nu își cunosc drepturile. Procentul analfabetismului este mai ridicat în zonele rurale decât în cele urbane. Mulți dintre lucrătorii exploatați forțat din India, de exemplu, trăiesc în zone rurale și au un nivel foarte scăzut de educație sau nu au urmat nicio formă de educație. De asemenea, practicile tradiționale pot face parte din acest sistem. În Nigeria, de exemplu, descendenții sclavilor sunt încă supuși discriminării pe piața muncii, în ciuda interzicerii oficiale a sclaviei și a practicilor similare acestora. Mai mult decât atât, munca în agricultură are un caracter sezonier și implică lucrători migranți. Cele mai respingătoare cazuri de muncă forțată din Europa au implicat muncitorii sezonieri migranți din agricultură.

Identificarea și combaterea muncii forțate din economia subterană necesită un efort comun din partea tuturor actorilor implicați. O condiție prealabilă o constituie angajarea unui număr suficient de inspectori de muncă pentru a monitoriza atât sectoarele de muncă formală, cât și subterană și pregătirea corespunzătoare a acestora. Studiile ILO demonstrează că, la nivel global, deficitul de inspectori de muncă se situează între 40.000 și 45.000. Fără un număr suficient de inspectori de muncă, va fi dificil să se acorde sprijin lucrătorilor din economia subterană. Pe lângă aceasta, așa cum s-a menționat mai sus, inspectorii de muncă trebuie să dezvolte parteneriate cu organizații ale comunității (de exemplu, comitetele de supraveghere), sindicate, patronate, controlori financiari privați și alți actori în scopul consolidării capacității acestora de a acorda asistență și consiliere.

Acest lucru trebuie combinat cu o serie de măsuri complementare care pot fi inițiate de actori diferiți, cum ar fi:

- Programe de educare, alfabetizare și sensibilizare pentru lucrătorii din economia subterană;
- Dezvoltarea de proiecte pentru micro-credite sau alte măsuri care generează venituri pentru lucrătorii sau membrii familiilor acestora care au fost eliberați din situații de muncă forțată;
- Promovarea dreptului lucrătorilor de a se organiza, de exemplu în asociații ale lucrătorilor care prestează munci casnice sau organizații ale lucrătorilor din agricultură;

- Dezvoltarea de planuri referitoare la ajutorul social și alte forme de protecție socială care să se adreseze în special lucrătorilor din economia subterană;
- Diseminarea metodologiei ILO privind Îmbunătățirea Muncii în cadrul Întreprinderilor Mici (WISE) precum și a altor inițiative pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii (IMM-uri) și dezvoltarea de activități pentru combaterea muncii forțate;

Un caz special îl reprezintă inspectarea lucrătorilor din gospodăriile particulare din cauza principiului inviolabilității domiciliului. Izolarea majorității lucrătorilor la domiciliu, barierele lingvistice și lipsa calificării îi fac pe aceștia deosebit de vulnerabili la munca forțată și traficul de persoane. Liniile telefonice gratuite și cooperarea cu organizațiile comunității pot fi utile în colectarea de informații, iar în caz de suspiciune, inspectorii au tendința de a folosi „elementul surpriză”, solicitând permisiunea de a intra; de îndată ce permisiunea este acordată, inspectorii își pot continua investigația. Contactarea mijloacelor de comunicare locale poate constitui o altă formă prin care să se facă lumină în „cazurile mascate” de muncă forțată. În cazurile grave, inspectorii au obligația de a informa poliția.

Comitetele de supraveghere și aplicare a legislației muncii pentru combaterea muncii obligatorii în India

În conformitate cu sondajele și studiile efectuate, munca forțată (obligatorie) este predominantă în India și alte țări din Asia de Sud, în diferite sectoare ale economiei subterane, incluzând agricultura, extragerea din carierele de piatră, prelucrarea pietrelor prețioase, industria mătășii, confecționarea de *beedi*, ateliere și fabrici de țesături, cuptoare de ars cărămizi și mori de orez. Mulți lucrători din economia subterană nu pot face față riscurilor și șocurilor economice și dețin mijloace minime pentru acoperirea nevoilor esențiale de consum. Împrumuturile în bani sunt uneori singura cale de a ieși din sărăcie, dar aceasta duce, de multe ori, la îndatorare, reducând astfel puterea de negociere și expunându-i la riscuri sporite de exploatare.

Prin legea referitoare la Sistemul de Muncă Forțată din 1976, guvernul din India a abolit această formă de muncă. Conform legii, în majoritatea regiunilor, au fost înființate Comitete de Supraveghere, care adeseori sunt ineficiente în identificarea și reabilitarea victimelor. Ca urmare, ILO recomandă consolidarea sistemelor de aplicare care să funcționeze în cooperare cu comitetele de supraveghere la nivel local. De exemplu, îndatorarea se poate preveni printr-o aplicare activă a legii privind Salariul Minim în India, combinată cu reglementarea unităților productive (în conformitate cu Legea Fabricilor). Administrația muncii și departamentul din fabrică trebuie să inspecteze periodic locurile de muncă și întreprinderile și să înregistreze reclamațiile la adresa conducerii în ceea ce privește neplata salariilor și salariile retroactive.

În plus, guvernul trebuie să organizeze ateliere de lucru informative pentru Comitetele de Supraveghere pentru ca acestea să funcționeze eficient. Rolul acestor comitete nu trebuie să se limiteze doar la activități de urmărire în cazurile identificate, ci trebuie să monitorizeze activ grupurile și sectoarele vulnerabile.

În paralel, guvernul ar trebui să organizeze ateliere de lucru privind familiarizarea pentru Comitetele de Supraveghere pentru a le ajuta să funcționeze eficient. Rolul acestor comitete nu ar trebui să se limiteze numai la urmărirea cazurilor identificate, ci ar trebui să monitorizeze în mod activ grupurile și sectoarele vulnerabile.

Sursa: Sathya Maria: Bonded Labour in Tamil Nadu - A Challenge for Labour Administration, ILO 2005.

Controlul angajării fără forme legale

În multe țări, sarcina inspectorilor este de a supraveghea legalitatea formelor de angajare și de a urmări în justiție încălcările, inclusiv pentru lucrătorii clandestini și lucrătorii migranți fără forme legale. De asemenea, tot mai multe țări au înăsprit pedepsele împotriva angajatorilor care folosesc munca fără forme legale. Prestarea de munci fără forme legale de angajare pentru lucrătorii migranți reprezintă un subiect deosebit de sensibil, o adevărată provocare pentru legiuitori și autoritățile de aplicare a legii. Adesea, economia subterană acționează ca „factor declanșator” al imigrației ilegale. Trebuie elaborate măsuri combinate pentru reducerea cererii în economia subterană, oferirea unor posibilități legale de imigrare și stabilirea unor pedepse adecvate împotriva angajatorilor care folosesc munca ilegală.

Comitetul de Experti ILO pentru Aplicarea Convențiilor și Recomandărilor a reamintit în sondajul său general cu privire la Inspectia Muncii din 2006, că datoria primordială a inspectorilor este de a-i proteja pe muncitori, iar activitatea lor esențială nu va consta în aplicarea reglementărilor privind imigrarea. De asemenea, sondajul demonstrează că muncitorii cu statut ilegal de rezidență într-o țară sunt adesea penalizați de două ori: pe lângă faptul că aceștia își pierd locul de muncă, se confruntă cu amenințarea expulzării. Ca urmare, inspectorii de muncă trebuie să se concentreze asupra condițiilor abuzive de muncă la care sunt supuși de multe ori muncitorii ilegali; inspectorii trebuie să se asigure că toți muncitorii beneficiază de drepturile statutare care decurg din relația de angajare. În practică, totuși, pedepsele împotriva angajatorilor care folosesc muncitori ilegali nu sunt suficient de aspre pentru a acționa ca factor disuasiv, în timp ce muncitorii întâmpină greutăți în revendicarea drepturilor, în special cei cu statut ilegal.

Combaterea angajării fără forme legale în Franța

În urma revizuirilor succesive, noul Cod al Muncii stipulează următoarele pedepse privind încălcarea prevederilor referitoare la angajarea fără forme legale: închisoare până la trei ani (cinci ani dacă sunt implicați minori), amenzi până la 45.000 de euro, interzicerea pe o perioadă de până la cinci ani a dreptului de funcționare ca angajator în aceleași sectoare și posibila publicare a verdictului.

Guvernul a stabilit o Direcție Interministerială împotriva Muncii Ilegale (DILTI) din care fac parte mai multe ministere – Justiție, Muncă, Agricultură, Transport, Interne, Finanțe și altele – a căror responsabilitate constă în:

- Definirea politicii privind controlul angajării fără forme legale și a condițiilor de conformare;
- Coordonarea serviciilor publice cu atribuții de control;
- Organizarea de sesiuni comune de pregătire pentru personalul dintr-o anumită regiune sau departament;
- Acordarea de sprijin juridic și metodologic rețelelor de personal și;
- Cercetarea Comisiei referitoare la evoluția angajării fără forme legale.

De asemenea, este posibilă urmărirea în justiție în conformitate cu legea penală privind supunerea unei persoane la condiții inumane de muncă și cazare prin abuz de situația de vulnerabilitate sau dependență a acesteia sau pentru obținerea de servicii neplătite sau pentru un salariu evident necorespunzător cu valoarea muncii prestate. Ca urmare, combaterea angajării fără forme legale trebuie completată cu măsuri ferme de protecție a victimelor și sancțiuni penale adecvate. În 2005, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a solicitat Franței consolidarea prevederilor împotriva muncii forțate. Raționamentul acestei solicitări l-a constituit cazul unui minor din Togo aflat într-o situație de aservire și care nu a beneficiat de justiție socială și compensare adecvate. Prin urmare, combaterea angajării

fără forme legale trebuie combinată cu măsuri ferme de protecția a victimelor și cu sancțiuni penale adecvate.

Sursa: W. Frhr von Richthofen: The role of labour inspection in Combating Trafficking for Forced Labour in Europe, ILO Geneva.

Monitorizarea agențiilor private de ocupare și furnizare a forței de muncă

Victimele muncii forțate și ale traficului de persoane sunt adeseori recrutate de intermediari lipsiți de scrupule, care le amăgesc în legătură cu condițiile de muncă sau le înșeală cu privire la cuantumul taxei de recrutare și care fac parte uneori din rețele infracționale vaste. Așadar, este important să se consolideze reglementările referitoare la funcționarea agențiilor private de ocupare a forței de muncă și să se îmbunătățească mecanismele de monitorizare în scopul promovării standardelor etice de afaceri în industria de recrutare și reducerii pieței pentru recrutorii ilegali sau subterani.

Inspectorii de muncă au un rol important în identificarea și monitorizarea agențiilor private de ocupare a forței de muncă și a subcontractanților, inclusiv a agențiilor care funcționează mascat, cum ar fi agențiile de turism, de modelling, au pair sau altele. ILO a publicat un ghid pentru agențiile private de ocupare a forței de muncă, precum și un manual de pregătire axat în principal pe recrutarea muncitorilor migranți în scopul prevenirii traficului de ființe umane.⁵ Subiectul poate fi dezvoltat folosindu-se aceste instrumente ILO. Cele două instrumente vizează printre altele agenții relevante și inspectorii de muncă.

De multe ori, munca forțată și traficul uman au loc de-a lungul lanțului de aprovizionare. Presiunile competitive din anumite industrii pot avea un impact nefavorabil asupra condițiilor de angajare și, în final, pot duce la muncă forțată. Multor furnizori li se plătește un preț de produs care abia le permite un prag de rentabilitate. Dacă aceștia doresc să obțină un profit, forța de muncă este domeniul în care vor încerca să obțină o reducere a costurilor. În astfel de cazuri, furnizorii pot transfera această sarcină contractanților de forță de muncă care, la rândul lor, vor folosi probabil muncitori migranți aflați în situații precare. Adesea, contractanții recrutează muncitori migranți predispuși exploatării.

În timp ce implicarea actorilor din domeniul afacerilor în prevenirea și eradicarea muncii forțate și a traficului de persoane rămâne oarecum limitată, s-au făcut demersuri importante. Una dintre inițiative o reprezintă adoptarea în ianuarie 2006 a „Principiilor de la Atena” care se axează în mod deosebit pe traficul de persoane în scopul exploatării sexuale, fiind aprobat de directorii generali ai unor mari companii. În 2007, Organizația Internațională a Muncii (ILO) a prezentat cele [10 Principii pentru liderii din domeniul afacerilor](#), pentru a îndruma Alianța Afacerilor împotriva Muncii Forțate și a Traficului de Persoane. Aceste principii au fost diseminate în cadrul Summit-ului ONU privind impactul global din 2007.

Pe lângă toate acestea, acțiunea domeniului de afaceri împotriva muncii forțate și a traficului de persoane se regăsește adeseori în politicile societăților privind protecția drepturilor fundamentale la locul de muncă. În multe companii, aceste politici implementează audit social, raportare și pregătire profesională în plan intern. Inițiativele voluntare ale companiilor împotriva muncii forțate în rețeaua lor de furnizare trebuie combinate cu acțiuni care să vizeze inspecția muncii. De

⁵ ILO (2007): Agențiile private de ocupare a forței de muncă: Reglementare, monitorizare și aplicare, Geneva; ILO (2006): Traficul pentru muncă forțată: Monitorizarea recrutării muncitorilor migranți, Geneva.

exemplu, companiile pot colabora cu inspectorii de muncă pentru a identifica furnizorii de risc și pentru a face un schimb de informații referitor la auditul privat și rapoartele nonfinanciare.

Acțiune complementară a inspectorilor de muncă și a angajatorilor împotriva muncii forțate în Iordania

În 2006, într-un raport foarte mediatizat, Comitetul Național al Muncii (NCL) cu sediul în SUA a investigat practicile de muncă din Zonele Industriale Calificate din Iordania și a denunțat condițiile de muncă abuzive, inclusiv munca forțată. Studiul a analizat fabricile care au beneficiat de acces preferențial pe piața americană. Raportul Comisiei a provocat o mare îngrijorare în Iordania și, la scurt timp după aceea, Ministerul Muncii a inițiat o campanie de inspecție. Drept urmare, au fost emise 114 amenzi, iar două fabrici au fost închise. În timp ce unele dintre acuzațiile Comisiei, în special cele referitoare la violența fizică și restricționarea libertății de mișcare nu au putut fi probate, s-a observat că muncitorii migranți au fost probabil intimidați înainte și în timpul interviurilor. S-a mai observat, de asemenea, că activitatea de sancționare tinde să se axeze pe încălcări ale reglementărilor privind permisele de muncă ale lucrătorilor migranți și nu pe nerespectarea legislației muncii, cum ar fi orele suplimentare sau neregulile privind plata salariilor. Mai mult decât atât, s-a constatat și numărul insuficient de inspectori de muncă și capacitatea scăzută a acestora de a vizita periodic Zonele Industriale Calificate.

Ca răspuns la raportul Comisiei, angajatorii din aceste zone și Asociația Exportatorilor de Articole de îmbrăcăminte, Accesorii și Textile (JGATE) din Iordania, în colaborare cu ILO au participat la activități de pregătire și sensibilizare în legătură cu abuzurile identificate în fabrici. Aceste activități au angajat în mod direct patronii și au încurajat îmbunătățirea condițiilor de muncă, a practicilor de angajare și recrutare a lucrătorilor migranți. De asemenea, directorii de companii și JGATE colaborează strâns cu importatorii internaționali originari din Iordania și, în contextul programelor de responsabilitate socială, încearcă să respecte codurile de conduită și sistemele voluntare de atestare. Activitățile permanente sprijină inițiativele pentru stabilirea unui mecanism de audit social uniform și complex în vederea monitorizării periodice a fabricilor care produc pentru export.

Sursa: Ministry of Labour Report on Status of Migrant Workers in Qualified Industrial Zones, Amman, 2006.

MODULE DE INSTRUIRE ȘI ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Această secțiune cuprinde module de instruire și activități de învățare incluse în două programe, unul cu o durată de cinci zile și celălalt de trei zile. Aceste programe sunt doar exemple și vă recomandăm să le adaptați în funcție de nevoile și interesele inspectorilor de muncă din țara dumneavoastră. Numerele din paranteze se referă la activitățile de învățare sau documentele din anexă care ar putea fi integrate în programul de instruire.

Atelier de lucru de 5 zile

Ziua 1: Munca forțată – obiectul inspecției muncii

Sesiunea de dimineață

- Cuvânt de bun-venit
- Prezentarea participanților și așteptările acestora
- Prezentarea generală a cursului
- Definiții și concepte
- Deosebirea între munca forțată și exploatare și între trafic de persoane și contrabanda cu migranți – activitate de grup (1)

Sesiunea de după-amiază

- Munca forțată pe sectoare și regiuni: cifre și fapte
- Munca forțată – vizionare video - discuții
- Munca forțată și traficul de persoane în regiunea/ țara dumneavoastră – activitate de grup (2)

Ziua 2: Cadrul legal și al politicilor în domeniu

Sesiunea de dimineață

- Recapitularea activităților din ziua precedentă – definiții și concepte
- Principiile fundamentale ale instrumentelor internaționale privind munca forțată și traficul de persoane
- Legi și reglementări naționale în domeniu – activitate de grup (3)

Sesiunea de după-amiază

- Politici regionale și globale referitoare la munca forțată și traficul de persoane
- Planuri naționale de acțiune împotriva muncii forțate și a traficului de persoane
- Evaluarea răspunsului la nivel național – activitate de grup (4)

Ziua 3: Rolul și mandatul inspectorilor de muncă

Sesiunea de dimineață

- Recapitularea zilei precedente – răspunsuri naționale
- Aplicarea atribuțiilor inspectorilor de muncă în combaterea muncii forțate
- Evaluarea structurilor și resurselor instituționale – activitate de grup (5)
- Provocările executării/aplicării

Sesiunea de după-amiază

- Indicatorii muncii forțate
- Indicatori și investigații de caz – activitate de grup (6)
- Urmărirea judiciară și pedepsele
- Legături cu economia subterană și angajarea fără forme legale

Ziua 4: prevenirea, protecția și cooperarea

Sesiunea de dimineață

- Tratatamentul acordat victimelor muncii forțate: aspecte privind protecția și reabilitarea
- Scurte prezentări video referitoare la activitatea de lucru cu victimele desfășurată de sindicate și ONG-uri
- Mecanismul național de deferire a victimelor – activitate de grup (7)

Sesiunea de după-amiază

- Prevenirea și rolul inspectorilor de muncă
- Monitorizarea recrutării
- Cooperarea cu ceilalți actori sociali
- Prevenirea muncii forțate și identificarea partenerilor – activitate de grup (8)

Ziua 5: Planificarea activităților viitoare

Sesiunea de dimineață – lucru în grup:

- Elaborarea principiilor directe operaționale – activitate de grup (9)
- Rapoartele de inspecție – activitate de grup (10)
- Planificarea acțiunii – activitate de grup (11)

Sesiunea de după-amiază

- Raportările grupurilor de lucru
- Evaluarea cursului
- Concluzii

Atelier de lucru de 3 zile

Ziua 1: Munca forțată – obiectul inspecției muncii

Sesiunea de dimineață

- Cuvânt de bun-venit
- Prezentarea participanților și așteptările acestora
- Prezentarea generală a cursului
- Definiții și concepte
- Munca forțată pe sectoare și regiuni: cifre și fapte

Sesiunea de după-amiază

- Principiile fundamentale ale instrumentelor internaționale privind munca forțată și traficul de persoane
- Planuri regionale și naționale de acțiune împotriva muncii forțate și a traficului de persoane
- Politici, legi și reglementări naționale – activitate de grup (3)

Ziua 2: Domeniile de intervenție

Sesiunea de dimineață

- Indicatorii muncii forțate
- Investigații de caz – activitate de grup (6)
- Urmărirea în justiție și pedepsele

Sesiunea de după-amiază

- Protecția victimelor și deferirea acestora spre asistență
- Activități de prevenire: sensibilizarea și dialogul social
- Cooperarea cu alți actori sociali implicați

Ziua 3: Planificarea activităților viitoare

Sesiunea de dimineață – lucru în grup:

- Elaborarea principiilor directe operaționale – activitate de grup (9)
- Rapoartele de inspecție – activitate de grup (10)
- Planificarea acțiunii – activitate de grup (11)

Sesiunea de după-amiază

- Raportările grupurilor de lucru
- Evaluarea cursului
- Concluzii

Anexa 1: Activități de învățare

Activitatea 1: Deosebirea între munca forțată și exploatare și între trafic de persoane și contrabanda cu migranți

Scop Activitatea vă va ajuta să identificați situații posibile de muncă forțată sau trafic de persoane și să le deosebiți de alte forme de exploatare sau **mișcare**.

Sarcina de lucru Studiați cazurile 1 - 4 din anexa 2 și apoi decideți care sunt infracțiunile posibile pentru fiecare caz în parte (munca forțată, trafic de persoane, contrabandă cu migranți sau încălcarea altor legi). Pentru aceasta, aveți în vedere definițiile instrumentelor internaționale pe care le veți găsi în anexa 3.

Activitatea 2: Munca forțată și traficul de persoane pe regiuni/ țări

Scop Veți afla mai multe despre diferitele forme de muncă forțată și trafic de persoane la nivel global și veți schimba informații relevante din țara/ regiunea sau provincia de origine cu ceilalți participanți.

Sarcina de lucru Întocmiți o listă cu formele de muncă forțată/ trafic existente, explicați de unde ați luat informațiile respective și evidențiați zonele cenușii sau practicile care pot releva o situație de muncă forțată și care necesită o aprofundare a studiului. Împărtășiți experiențele țării voastre în culegerea de date, inclusiv deficiențele și bunele practice.

Activitatea 3: Reglementări și legislații naționale în domeniu

Scop Discutarea și evaluarea cadrului legislativ existent în țara voastră.

Sarcina de lucru Discutați în grup despre dispozițiile în domeniu prevăzute în codul muncii și în cel penal și stabiliți dacă acestea respectă standardele internaționale. Se va discuta, de asemenea, dacă acest cadru este suficient și dacă oferă inspectorilor de muncă un mandat temeinic pentru a se lua măsuri împotriva muncii forțate.

Activitatea 4: Evaluarea răspunsului la nivel național

Scop Discutarea și evaluarea politicii naționale împotriva muncii forțate/ traficului de persoane.

Sarcina de lucru În baza planului național de acțiune din țara voastră, întocmiți un scurt raport privind caracteristicile esențiale ale planului, în special cele referitoare la aplicarea și reglementarea pieței muncii. Evidențiați punctele forte și defectele planului de acțiune, precum și cele referitoare la rolul inspectorilor, dacă se specifică. Faceți propuneri pentru revizuirea planului de acțiune și a politicii de inspecție a muncii privind munca forțată/ traficul de persoane.

Activitatea 5: Evaluarea structurilor și resurselor instituționale

Scop	Discutarea și evaluarea implementării planului național de acțiune și a rolului inspectorilor de muncă.
Sarcina de lucru	Discutați în grup despre implementarea și impactul planului național de acțiune. Acordați o atenție deosebită instituțiilor implicate, cu punctele lor forte și slabe, precum și alocărilor bugetare. Identificați posibilitățile și limitele unei implicări mai active a inspectorilor de muncă.

Activitatea 6: Indicatori și investigații de caz

Scop	Aplicarea indicatorilor la cazuri reale și discutarea procedurilor și tehnicilor de investigare.
Sarcina de lucru	Reanalizați cazurile discutate la începutul cursului (anexa 2). Întocmiți o listă de indicatori pentru fiecare caz. În baza evaluării, recomandați procedurile de investigare pentru protecția victimelor împotriva represaliilor și a infractorilor puși sub acuzare. Precizați ce măsuri ați adopta și căror organizații, poliție sau ONG-uri le-ați solicita sprijinul.

Activitatea 7: Mecanismul Național de Referire (MNR)

Scop	Înțelegerea rolului inspectorilor de muncă în protecția și referirea victimelor.
Sarcina de lucru	Verificați dacă MNR a fost adoptat oficial în țara voastră. Dacă, da, identificați principalii parteneri și liniile directe. Faceți propuneri pentru implicarea inspectorilor de muncă în mecanismul național de referire. Dacă nu, întocmiți o listă cu posibili parteneri, în special ONG-uri și sindicate, către care ar putea fi referite victimele pentru asistență suplimentară. Discutați despre posibilitatea încheierii unui Memorandum de înțelegere cu aceste organizații.

Activitatea 8: Prevenirea muncii forțate și identificarea partenerilor

Scop	Înțelegerea rolului inspectorilor de muncă în activitatea de prevenire și formularea de propuneri concrete
Sarcina de lucru	Imaginați-vă că instituția din care faceți parte a fost solicitată să realizeze o campanie de sensibilizare în legătură cu munca forțată și traficul de persoane. Care sunt aspectele pe care ați dori să le abordeze această campanie, cine sunt partenerii și care ar fi strategia generală a unei campanii de acest gen?

Activitatea 9: Elaborarea liniilor directoare

Scop Elaborarea liniilor directoare operaționale pentru desfășurarea inspecției privind munca forțată/ traficul de persoane.

Sarcina de lucru

Sarcina voastră și a colegilor de grup este de a elabora liniile directoare operaționale pentru identificarea muncii forțate. Aspectele enumerate mai jos pot constitui o bază utilă în formularea acestor linii directoare:

- Conținutul politicii locului de muncă inspectat cu privire la munca forțată/ traficul de persoane
- Reglementări și legi naționale
- Indicatori
- Tratatul acordat victimelor reale și potențiale

Nu vă limitați doar la aceste sugestii. Pentru a fi îmbunătățite, proiectele realizate pot fi schimbate între grupuri. Ulterior, se recomandă ca unul dintre inspecții să-și asume responsabilitatea de a elabora versiune finală care va fi prezentată în plenul activității.

Activitatea 10: Rapoartele de inspecție

Scop Activitatea vă va ajuta să pregătiți un instrument de raportare referitor la munca forțată.

Sarcina de lucru

Se va lucra în grup folosindu-se un formular de raport întrebuițat în inspectoratul unde vă desfășurați activitatea. La acesta se va adăuga o secțiune referitoare la munca forțată la locul de muncă. Se recomandă din nou ca proiectele realizate să fie schimbate între grupuri pentru a fi îmbunătățite, după care, unul dintre inspecții va avea sarcina să elaboreze forma finală în vederea distribuirii.

Activitatea 11: Planificarea acțiunii

Scop Pregătirea următorului atelier de lucru

Sarcina de lucru

Treceți în revistă cele discutate în cadrul acestui atelier de lucru. Reflecțați la măsurile pe care le veți adopta, dar și la măsurile pe care ați dori să le adopte alții (ex. legiuitori sau inspecții șefi de muncă). Întocmiți o listă cu următoarele puncte:

- Tipul de acțiune necesară
- Când ar trebui realizată această acțiune?
- Cine ar trebui implicat?
- Ce resurse vor fi necesare?

Anexa 2: Studii de caz

Cazurile care urmează au fost culese în urma activităților filialelor ILO din teritoriu și a studiilor efectuate în diferite regiuni ale lumii. Aceste cazuri clarifică gama variată de practici de exploatare care pot constitui muncă forțată. La pregătirea cursului de instruire, se recomandă folosirea de cazuri relevante pentru contextul specific unei anumite țări. Cursanții trebuie să studieze cu atenție cazurile și să precizeze indicatorii de muncă forțată. Ei trebuie să decidă care caz, în opinia lor, ar constitui muncă forțată și/ sau trafic de persoane și să recomande intervențiile corespunzătoare.

Cazul 1

În anul 2007, în orașul B., aproximativ 200 de croitorese chineze lucrau într-o fabrică de confecții. La momentul recrutării lor, lucrătoarelor li s-au propus venituri în valoare de 700 USD pe lună, dar în realitate au primit doar 300 USD pe lună. În România, venitul mediu național din industrie este de 340 USD. Contractul lor cu agenția românească de recrutare a prevăzut faptul că fiecare lucrătoare trebuie să plătească până la 4.000 USD pentru a fi aleasă să lucreze în cadrul fabricii. În fiecare lună, croitoresele au trebuit să transfere 25 la sută din salariu pentru a achita această sumă. Fabrica a impus rețineri suplimentare pentru mâncare și cazare. Lucrătoarele chineze au fost cazate într-o clădire industrială, în camere improvizate care nu aveau tavan, dormind câte două în cameră. Amenințând cu furculițele și cu lingurile, lucrătoarele au pătruns în biroul managerului cerând să li se dubleze salariile. Directorul fabricii, dl N., a amenințat că le denunță poliției și că vor fi deportate. „Le voi trimite înapoi în China și voi aduce alte 1.000 de croitorese care abia așteaptă să lucreze aici”, a precizat acesta.

Cazul 2

3.500 de lucrători români cu contract au fost recrutați din România pentru a lucra într-un abator din Germania. Fiecare lucrător a plătit o taxă în valoare de 800 € pentru locurile de muncă și li s-au promis un venit lunar în valoare de 1.200 € pentru o perioadă de un an. În schimb, au primit 900 € pentru zece până la 14 ore de muncă pe zi, cu două pauze de 15 minute. Munca suplimentară nu a fost plătită. Angajatorul le-a oprit din salarii pentru cazarea supraaglomerată și pentru uneltele necesare, cum ar fi cuțitele și încălțăminte de siguranță. Lucrătorilor li s-a cerut să semneze ceduri de salarii în alb și au fost instruiți să dea anumite răspunsuri în eventualitatea unei inspecții la locul de muncă. Unui măcelar i s-a reținut pașaportul și a primit doar copia înapoi. În momentul în care unii lucrători au decis să facă grevă pentru a-și cere salariile, reprezentanții germani ai întreprinderii au amenințat cu evacuarea lucrătorilor și cu trimiterea înapoi în România. Atunci când lucrătorii au refuzat, un manager a atacat câțiva lucrători, rănindu-i grav. Un bărbat a fost spitalizat, având un picior rupt.

Cazul 3

Manuel lucra în condiții de sclavie în regiunea sudică a statului Para din Brazilia, la o fermă de animale, în adâncul pădurii amazoniene. El lucra șapte zile pe săptămână, bând aceeași apă ca animalele, fără să fie plătit și fără o locuință corespunzătoare, învelit doar cu o pătură. Ferma era păzită de oameni înarmați, care îi împiedicau astfel pe cei

care vroiau să fugă. Când a trebuit să-și primească banii, i s-a spus că „a mâncat” totul. Într-adevăr, Manuel trebuia să plătească pentru masă, cazare și chiar pentru uneltele pe care le folosea la muncă. Singurul magazin din zonă era proprietatea patronului, iar prețurile erau foarte mari. Manuel și-a revendicat salariile restante, dar i s-a adus la cunoștință că trebuia să mai rămână și să muncească mai mult, dacă dorea să câștige bani. După o asemenea viață petrecută la fermă timp de patru ani, Manuel a fost eliberat de Unitatea Mobilă de Inspecție a Muncii.

Cazul 4

Inspectoratul General de Muncă (IGT) din Portugalia s-a confruntat cu o situație foarte gravă în care a fost implicat un lucrător din localitatea Sao Tome și Principe, care presta munci la o fermă și era supus unor condiții de trai inumane. Era în permanență amenințat cu arma de către proprietara fermei, dar a reușit să transmită un mesaj autorităților. În cele din urmă, este salvat de membrii Gărzii Naționale Republicane (GNR) și ai Serviciului de Străini și Frontieră (SEF). În prezent, IGT investighează un caz similar, al unui alt lucrător de pe aceeași proprietate. Stăpâna fermei amenința lucrătorii cu arma pentru a-i determina să muncească și să rămână pe proprietate, dar aceștia nu erau plătiți iar uneori erau obligați să locuiască cu animalele.

Cazul 5

Biroul german de muncă din Frankfurt/ Main a trimis o informare în legătură cu un caz de angajare în vederea exploatarea a unui grup de patru femei din Lituania, într-o operațiune ilegală de croitorie. Inspectorii au descoperit un atelier de muncă ascuns, prevăzut cu camere de supraveghere video și uși metalice. Inspectorii de muncă, dându-se drept clienți, au intrat în atelier unde au găsit 15-20 de mașini de cusut și patru lituanience înspăimântate. Într-un interviu de lungă durată, femeile au descris condițiile de angajare: erau obligate să lucreze 12-15 ore pe zi pentru un salariu de 400 Euro pe o perioadă de șase săptămâni, primind 1,25 - 1,50 euro pe oră. Femeile erau ținute închise în atelier, iar o dată la două săptămâni aveau voie să iasă singure la cumpărături. Femeile au declarat că le era teamă de patronul lor, un cetățean iordanian. Atelierul funcționa de mai mulți ani cu 10-12 muncitori ilegali care se schimbau periodic. Valoarea totală a producției se ridica la un milion de euro și niciunul dintre lucrători nu era înregistrat. Inspectorul de muncă a declarat că acesta a fost cel mai șocant incident în cei șapte ani de experiență profesională și era un lucru rar ca victimele să coopereze cu inspectorii de muncă. Cu toate acestea, la sesizarea autorităților de imigrare în legătură cu acest caz, victimele au fost nevoite să părăsească țara.

Cazul 6

M provine din zona rurală a Moldovei. Ea a crescut într-o familie cu patru surori și un frate, în condiții de abuz. M era șomeră în momentul în care un prieten de familie a abordat-o pe mama sa oferindu-i un loc de muncă bine plătit în agricultură în Rusia pentru M și pentru mama ei. Recrutorul le-a mai spus și despre alte persoane care fuseseră cu el în Rusia în trecut și care au câștigat bani buni, astfel încât M și mama ei au acceptat. Un șofer le-a dus împreună cu alte muncitoare din Moldova la granița cu Rusia. M și mama ei nu aveau pașapoarte, doar cărți de identitate. Șoferul i-a mituit pe polițiștii de frontieră, iar grupului de muncitori moldoveni li s-a spus să treacă granița noaptea, ilegal. Ajunși în Rusia, au fost preluați de un alt șofer și duși pe un câmp, la marginea unui sat, într-o zonă izolată, fără contact cu alte persoane. Au fost forțați să

lucreze multe ore pe zi. M descrie astfel situații din Rusia: „Lucram la câmp de dimineața până seara, izolați de lume. Nu știam ce zi era, cât era ceasul. Am muncit în acest fel luni în șir, fără condiții de trai, fără toaletă. Nu aveam nici de unde să luăm un pahar cu apă”. Când muncitorii se plâneau în legătură cu condițiile, li se spunea că dacă nu vor munci, nu vor primi mâncare. După șase luni, M și ceilalți muncitori au fost trimiși acasă de angajator. M nu a fost plătită niciodată pentru munca ei.

Cazul 7

N este o femeie de religie musulmană Sheikh din Pakistan, analfabetă și căsătorită, care muncește pe proprietatea lui Z. Proprietarul deține și casa lui N, deși aceasta a fost construită de ea. Casa nu are alte utilități decât electricitate. Femeia are patru fete și doi băieți, iar soțul, M, lucrează și el în casa lui Z. Cele două fiice locuiesc în Milton. N împreună cu fiica ei, T, curăță podele, spală rufe și vase în casa lui G. Soțul îngrijește animalele, iar cei doi fii udă pământul. Cu toții muncesc de la cinci dimineața până la opt seara. Casa lor este situată lângă proprietate pentru a fi chemați imediat când este nevoie de ei. Soția lui Z este deosebit de nemiloasă și îi lovește cu piciorul. Dacă aceștia mătură, ea se ține după ei lovindu-i pentru că sunt prea înceți sau nu-și fac treaba bine. Și Z îl lovește pe soț și pe fiii acestuia, iar N nu știe din ce cauză.

N s-a stabilit în aceste părți cu șase ani în urmă. Înainte a locuit într-un sat al cărui proprietar (arendaș), i-a împrumutat suma de 80.000 pentru a-și căsători fiul și fiica. Fiindu-i foarte greu să-și achite împrumutul, 60.000 de rupii din sumă au fost „re-finanțati”. Mai precis, Z a plătit prietenului său, arendașul, suma respectivă. De fapt, prin preluarea datoriei, el a cumpărat familia pentru ca aceștia să vină să muncească pentru el. T spune că, dacă se spărgea un ghiveci de flori în timp ce se făcea curățenie, iar valoarea lui era de 25 Rs, suma se adăuga datoriei cu o dobândă de 500 rupii. Dacă murea un animal, valoarea acestuia, cuprinsă între 60.000 de rupii și 3 lakhs (1 lakh = 100.000 rupii) se adăuga datoriei. Acest sistem de reținere de bani pentru diferite stricăciuni se numește **parchi charhana** (compensarea angajatorului pentru daunele suferite). Fiecare persoană era oarecum compensată cu 200 de rupii și un sac de grâu. Pentru a reduce din datorie, familia lui N nu lua grâul. În aceste părți, problemele de sănătate legate de rinichi și ochi sunt frecvente. T și fratele ei s-au căsătorit conform tradiției **watta satta** (familia care își însoară băiatul trebuie să dea la schimb o fiică ca mireasă - vechi obicei de a schimba mirese între două familii), dar ea a divorțat și s-a întors la familie. Adeseori, Z își invită prieteni pentru a bea împreună și nici nu le pasă dacă necăjesc fetele din Mussalli.

Anexa 3: Instrumente legislative

A – Convenția ILO nr. 29 (1930) cu privire la munca forțată - fragmente

Articolul 1

Fiecare membru al Organizației Internaționale a Muncii care ratifică prezenta convenție se angajează, în cel mai scurt timp posibil, să abolească munca forțată sau obligatorie și să nu recurgă la ea sub nicio formă.

Articolul 2

1. În sensul prezentei convenții, termenul **muncă forțată** sau **obligatorie** desemnează orice muncă sau serviciu impus unei persoane sub amenințare, ori pentru care persoana nu și-a exprimat consimțământul în mod liber.

2. Cu toate acestea, în sensul prezentei convenții, termenul de **muncă forțată** sau **obligatorie** nu va include –

- a) munca sau activitatea impuse de reglementările privind serviciul militar obligatoriu pentru prestarea unei activități cu caracter militar;
- b) munca sau activitatea impusă de obligațiile civice ale cetățenilor unei țări independente;
- c) munca sau activitatea impusă în baza unei hotărâri judecătorești de condamnare, cu condiția ca munca sau activitatea respectivă să fie executate sub supravegherea și controlul unei autorități publice, iar persoana să nu fie angajată sau pusă la dispoziția unor persoane, companii sau asociații particulare;
- (d) munca sau activitatea impuse în caz de forță majoră, respectiv în caz de război, catastrofe sau pericol de catastrofe precum: incendii, inundații, cutremure, epidemii sau epizootii violente, invazii de animale sau insecte și, în general, în toate circumstanțele care pun în pericol viața sau condițiile normale de existență ale ansamblului populației ori ale unei părți a acesteia;
- (e) servicii comunale minore care, fiind executate de membrii comunității în interesul direct al comunității respective, pot fi considerate obligații civice normale, cu condiția ca membrii comunității sau reprezentanții lor direcți să aibă dreptul de a fi consultați în legătură cu necesitatea acestor servicii.

Articolul 25

Impunerea ilegală a muncii forțate sau obligatorii va fi considerată o infracțiune care se pedepsește prin lege, iar fiecare stat membru va avea obligația de a ratifica prezenta convenție pentru a se asigura că pedepsele sunt adecvate și rigurose aplicate.

B – Protocolul ONU privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale - fragmente

Articolul 2: Obiect

Prezentul Protocol are ca obiect:

- a. prevenirea și combaterea traficului de persoane, acordând o atenție specială femeilor și copiilor;

- b. protecția și ajutorarea victimelor unui astfel de trafic, respectând pe deplin drepturile lor fundamentale; și
- c. promovarea cooperării între statele părți în vederea atingerii acestor obiective.

Articolul 3: Terminologie

În termenii prezentului Protocol:

- a. expresia *trafic de persoane* indică recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forțări la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate, ori prin ofertă sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia în scopul exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoge sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe;
- b. consimțământul unei victime a traficului de persoane pentru exploatare, așa cum se face referire la lit. a) din prezentul articol, este irelevant atunci când unul dintre mijloacele enunțate la lit. a) a fost folosit;
- c. recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatării este considerată *trafic de persoane*, chiar dacă prin aceasta nu se folosește niciunul dintre mijloacele menționate la lit. a) a prezentului articol;
- d. termenul „copil” indică orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani.

Articolul 6: Asistența și protecția acordate victimelor traficului de persoane

1. Atunci când are loc și în măsura în care legislația internă o permite, fiecare stat parte va proteja viața privată și identitatea victimelor traficului de persoane, printre altele, nefăcând publice procedurile referitoare la acestea.
2. Fiecare stat parte se va asigura că sistemul său juridic sau administrativ prevede măsuri care permit furnizarea către victimele traficului de persoane, atunci când este cazul a:
 - a. informațiilor asupra procedurilor juridice și administrative aplicabile;
 - b. asistenței care să permită ca părerile și preocupările lor să fie prezentate și luate în considerare pe parcursul desfășurării stadiilor corespunzătoare ale procedurii penale angajate împotriva autorilor infracțiunilor, astfel încât să nu aducă prejudicii drepturilor apărării.
3. Fiecare stat parte va avea în vedere aplicarea măsurilor pentru asigurarea restabilirii psihice, psihologice și sociale a victimelor traficului de persoane, inclusiv, dacă este cazul, în cooperare cu organizații neguvernamentale, cu alte organizații competente și alte elemente ale societății civile și, în mod deosebit, furnizarea către acestea de:
 - a. adăpost corespunzător;
 - b. sfaturi și informații privind drepturile pe care legea le recunoaște, într-o limbă pe care o pot înțelege;
 - c. asistență medicală, psihologică și materială; și
 - d. posibilități de angajare, educație și formare.
4. În aplicarea dispozițiilor prezentului articol, fiecare stat parte va ține cont de vârsta, sexul și nevoile specifice ale victimelor traficului de persoane, în special de nevoile specifice ale copiilor, și anume adăpost, educație și îngrijire adecvată.
5. Fiecare stat parte va depune eforturi pentru a garanta siguranța psihică a victimelor traficului de persoane când acestea se găsesc pe teritoriul său.

6. Fiecare stat parte se va asigura că sistemul său juridic prevede măsuri care să ofere victimelor traficului de persoane posibilitatea de a obține repararea prejudiciului suportat.

Articolul 9: Prevenirea traficului de persoane

1. Statele părți vor elabora politici, programe și alte măsuri de ansamblu pentru:

- a. prevenirea și combaterea traficului de persoane; și
- b. protecția victimelor traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, împotriva unei noi acțiuni ale cărei victime ar putea fi.

2. Statele părți vor depun eforturi pentru a lua măsuri, precum efectuarea de studii, campanii de informare și campanii prin mass-media, inițiative sociale și economice, în scopul prevenirii și combaterii traficului de persoane.

3. Politicile, programele și celelalte măsuri stabilite conform prezentului articol vor include, după caz, cooperarea cu organizațiile neguvernamentale, cu alte organizații competente și elemente ale societății civile.

4. Statele părți vor adopta sau consolida măsurile pe calea unei cooperări bilaterale sau multilaterale pentru remedierea factorilor precum sărăcia, subdezvoltarea și inegalitatea de șanse, care fac ca persoanele, în special femeile și copiii, să fie vulnerabile în fața traficului.

5. Statele părți vor adopta sau consolida măsurile legislative sau de altă natură, precum măsurile de ordin educativ, social sau cultural, pe calea unei cooperări bilaterale ori multilaterale, pentru a descuraja cererea care favorizează orice formă de exploatare a persoanelor, în special a femeilor și a copiilor, în scopul traficării.

C – Convenția ILO privind Inspekția Muncii nr. 81 (1947) - fragmente

Articolul 2

1. Sistemul de inspecție a muncii în unități industriale se va aplica tuturor unităților de lucru, ținându-se seama că prevederile legale referitoare la condițiile de muncă și protecția lucrătorilor la locul de muncă sunt puse în aplicare de către inspectorii de muncă.

2. Legislația și reglementările naționale pot excepta de la aplicarea prezentei convenții activitățile din industria extractivă și de transport sau părți ale acestor activități.

Articolul 3

1. Atribuțiile inspecției muncii:

(a) asigură aplicarea prevederilor legale privind condițiile de muncă și protecția lucrătorilor la locul de muncă, precum cele referitoare la programul de lucru, salarii, securitate, sănătate și asistență socială, angajarea copiilor și a persoanelor tinere, în măsura în care astfel de prevederi sunt aplicate de inspectorii de muncă.

(b) oferă informații tehnice și consiliere angajatorilor și lucrătorilor cu privire la cele mai eficiente mijloace de respectare a prevederilor legale.

(c) înștiințează autoritatea competentă în legătură cu deficiențele sau abuzurile nespecificate în prevederile legale existente.

2. Orice alte sarcini încredințate inspectorilor de muncă nu vor interfera cu îndeplinirea eficientă a sarcinilor de bază sau nu vor prejudicia în niciun fel autoritatea și imparțialitatea inspectorilor în relațiilor acestora cu angajatorii și lucrătorii.

Articolul 5

Autoritatea competentă va lua măsurile corespunzătoare pentru a promova:

- (a) o cooperare eficientă între serviciile de inspecție și celelalte servicii de stat și instituții publice sau private implicate în activități similare; și
- (b) colaborarea între reprezentanții inspectoratului de muncă și angajatori și lucrători sau organizațiile acestora.

Articolul 6

Personalul de inspecție va fi compus din funcționari publici al căror statut și condiții de serviciu sunt de natură a le asigura stabilitatea locului de muncă și independența față de orice schimbări guvernamentale și influențe externe necorespunzătoare.

Articolul 9

Fiecare stat parte va lua măsurile necesare pentru a asigura, conform condițiilor naționale specifice, participarea în activitatea de inspecție a experților și specialiștilor tehnici cu calificare corespunzătoare, inclusiv specialiști din domeniul medical, mecanică, electricitate și chimie, în scopul garantării aplicării prevederilor legale referitoare la protecția sănătății și securității lucrătorilor la locul de muncă și investigarea efectelor proceselor de muncă, a materialelor și metodelor de muncă asupra sănătății și securității lucrătorilor.

Articolul 10

Numărul inspectorilor de muncă va fi suficient pentru a se asigura îndeplinirea sarcinilor inspectoratului și va fi determinat în funcție de:

- (a) importanța sarcinilor pe care inspectorii trebuie să le execute, îndeosebi –
 - (i) numărul, natura, dimensiunea și situația locurilor de muncă ce urmează a fi inspectate;
 - (ii) numărul și categoriile de angajați din unitatea respectivă; și
 - (iii) numărul și complexitatea prevederilor legale care vor fi aplicate;
- (b) mijloacele materiale puse la dispoziția inspectorilor; și
- (c) condițiile practice în care trebuie să se desfășoare vizitele de inspecție pentru a fi eficiente.

Articolul 11

1. Autoritatea competentă va face demersurile necesare pentru dotarea inspectorilor cu:

- (a) birouri locale, corespunzător echipate și în conformitate cu cerințele activității acestora, accesibile tuturor celor implicați;
- (b) mijloacele de transport necesare executării atribuțiilor de serviciu, în cazul în care nu există mijloace publice convenabile.

2. Autoritatea competentă va face demersurile necesare pentru a se rambursa inspectorilor costurile de călătorie sau cheltuielile neprevăzute care pot fi necesare în executarea atribuțiilor.

Articolul 12

1. Inspectorii de muncă acreditați vor fi autorizați să:

- (a) între liber în unitățile de muncă ce vor fi inspectate, fără notificare prealabilă, la orice oră din zi și din noapte;
- (b) între, în timpul zilei, în orice unitate unde aceștia au motive temeinice să creadă că se impune o inspecție; și

(c) desfășoare examinări, teste sau anchete pe care le consideră necesare pentru a se asigura că prevederile legale sunt aplicate corespunzător și, mai ales, să-

(i) interogheze, singur sau în prezența martorilor, angajatorul sau personalul din unitate cu privire la aspecte legate de aplicarea prevederilor legale;

(ii) solicite prezentarea de acte, registre sau alte documente de contabilitate prevăzute în reglementările și legile naționale privind condițiile de muncă, pentru a se vedea dacă acestea sunt în concordanță cu prevederile legale, să copieze astfel de documente sau să extragă fragmente din acestea;

(iii) impună afișarea de informații conform solicitărilor legale;

(iv) preia sau să ridice, în vederea analizării, probe de produse sau materiale folosite sau mânuite, cu condiția ca angajatorul sau reprezentantul său să fie înștiințat de orice probă/eșantion ridicat în acest scop.

2. Cu ocazia efectuării vizitei de inspecție, inspectorii vor notifica angajatorul sau pe reprezentantul acestuia despre prezența lor în unitate, cu excepția cazului în care această notificare poate prejudicia executarea atribuțiilor lor.

Articolul 17

1. Persoanele care încălcă sau neglijează respectarea normelor legale aplicabile de către inspectorii de muncă, vor fi supuși unor proceduri legale imediate fără o avertizare prealabilă: cazurile în care urmează să se dea un preaviz pentru executarea de măsuri de remediere sau prevenire pot fi exceptate de la legile și normele naționale în domeniu.

2. Inspectorii de muncă vor avea libertatea de a aviza sau consilia în schimbul instituirii sau recomandării de proceduri.

D – Legea nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane (actualizată până la data de 16 octombrie 2005)

EMITENT: PARLAMENTUL

-----*) Textul inițial a fost publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 783 din 11 decembrie 2001. Aceasta este forma actualizată de S.C. "Centrul Teritorial de Calcul Electronic" S.A. până la data de 16 octombrie 2005, cu modificările și completările aduse de: ORDONANȚA DE URGENTĂ nr. 143 din 24 octombrie 2002 ; LEGEA nr. 39 din 21 ianuarie 2003 ; ORDONANȚA DE URGENTĂ nr. 79 din 14 iulie 2005 ; LEGEA nr. 287 din 11 octombrie 2005.

Parlamentul României adopta prezenta lege.

CAP. 1

Dispoziții generale

ART. 1

Prezenta lege reglementează prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și protecția și asistența acordată victimelor unui astfel de trafic, care constituie o violare a drepturilor persoanei și o atingere a demnității și integrității acesteia.

ART. 2

În prezenta lege, termenii și expresiile de mai jos au următorul înțeles:

1. prin trafic de persoane se înțelege faptele prevăzute la art. 12 și 13;
2. prin exploatarea unei persoane se înțelege:

- a) executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de munca, salarizare, sănătate și securitate;
- b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;
- c) obligarea la practicarea prostituției, la reprezentari pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală;
- d) prelevarea de organe;
- e) efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalca drepturi și libertăți fundamentale ale omului.

Litera a) a punctului 2 al art. 2 a fost modificată de pct. 1 al articolului unic din ORDONANTA DE URGENTA nr. 79 din 14 iulie 2005 , publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 629 din 19 iulie 2005.

CAP. 2

Prevenirea traficului de persoane

ART. 3

Pentru o luptă eficientă împotriva traficului de persoane autoritățile și instituțiile publice prevăzute în prezentul capitol, organizațiile neguvernamentale și alți reprezentanți ai societății civile vor desfășura, separat sau, după caz, în cooperare, o activitate susținută de prevenire a traficului de persoane, în special de femei și copii.

ART. 4

Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Ministerul Administrației Publice, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății și Familiei, Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție, Ministerul de Interne, Ministerul Justiției, precum și alte organisme guvernamentale cu atribuții în combaterea traficului de persoane iau măsurile necesare pentru elaborarea și aplicarea în domeniile lor de activitate a Planului național de acțiune în combaterea traficului de persoane.

ART. 5

(1) Ministerul Afacerilor Externe întocmește o listă cu statele care prezintă potențial ridicat sub aspectul traficului de persoane, care va fi comunicată, la cerere, instituțiilor interesate.
(2) Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul de Interne vor adopta măsurile necesare, în baza Legii nr. 123/2001 *) privind regimul străinilor în România, pentru a împiedica accesul pe teritoriul României al cetățenilor străini în legătură cu care există indicii temeinice ca ar fi implicați în trafic de persoane, în sensul prezentei legi.

*) Legea nr. 123/2001 a fost abrogată de ORDONANTA DE URGENTA nr. 194 din 12 decembrie 2002 publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 955 din 27 decembrie 2002.

ART. 6

(1) Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, prin structurile sale specializate de la nivel central și teritorial, elaborează și aplică măsuri speciale de integrare pe piața muncii a persoanelor cu risc ridicat de a fi traficate, în special pentru femeile din zonele defavorizate și pentru persoanele marginalizate social.
(2) Pentru persoanele cu risc ridicat de a fi traficate Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă dezvoltă programe de informare privind piața muncii și drepturile angajaților, programe de formare profesională, precum și de informare a agenților economici, pentru angajarea acestora cu prioritate.
(3) Ministerul Muncii și Solidarității Sociale împreună cu Ministerul Finanțelor Publice studiază oportunitatea elaborării unor măsuri de stimulare a agenților economici care angajează atât persoane cu risc ridicat de a fi traficate, cât și victime ale traficului, care au absolvit cursuri de formare profesională, făcând propuneri în acest sens.

ART. 7

Ministerul Administrației Publice realizează și difuzează materiale documentare privind riscurile la care pot fi expuse persoanele, potențiale victime ale traficului de persoane.

ART. 8

Ministerul Educației și Cercetării realizează, cu sprijinul celorlalte ministere implicate și în colaborare cu organizațiile neguvernamentale cu activitate în domeniu, programe educative pentru părinți și copii, în special pentru grupurile cu risc crescut de a fi victime, în vederea prevenirii traficului de persoane.

ART. 9

(1) Ministerul de Interne, prin structurile sale specializate, cu sprijinul altor ministere, realizează și menține în actualitate baza de date privind fenomenul traficului de ființe umane, monitorizează și evaluează periodic acest fenomen, luând în considerare atât persoanele care traficează, cât și victimele traficului, precum și persoanele juridice implicate în activitatea de trafic de persoane.
(2) Publicarea informațiilor statistice și a rapoartelor de evaluare se face semestrial de către Inspectoratul General de Poliție, cu avizul ministrului de interne.

ART. 10

Ministerul Justiției și Ministerul Public, pe baza datelor proprii, efectuează studii periodice în scopul identificării cauzelor care determina și a condițiilor ce favorizează traficul de persoane.

ART. 11

Pentru prevenirea traficului de persoane organizațiile neguvernamentale cooperează cu ministerele interesate și organizează campanii de informare privind fenomenul traficului de persoane și riscurile la care sunt supuse victimele acestuia.

CAP. 3

Infrațiuni

SECȚIUNEA 1

Infrațiuni privind traficul de persoane

ART. 12

(1) Constituie infracțiunea de trafic de persoane recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violența sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima vointa, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane, și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Traficul de persoane săvârșit în una dintre următoarele împrejurări:

- a) de două sau mai multe persoane împreună;
- b) s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;
- c) de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 5 ani la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Dacă fapta a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Alin. (2) al art. 12 a fost modificat de pct. 2 al articolului unic din ORDONANȚA DE URGENTĂ nr. 79 din 14 iulie 2005, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 629 din 19 iulie 2005.
Alin. (2) al art. 12 a fost modificat de pct. 1 al articolului unic din LEGEA nr. 287 din 11 octombrie 2005, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 917 din 13 octombrie 2005.

ART. 13

(1) Recrutarea, transportarea, transferarea, gazduirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării acestuia, constituie infracțiunea de trafic de minori și se pedepsește cu închisoare de la 5 ani la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Dacă fapta prevăzută la alin. (1) este săvârșită prin amenințare, violența sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea minorului de a se apăra ori de a-și exprima voința sau prin oferirea, darea, acceptarea ori primirea de bani sau de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra minorului, pedeapsa este închisoare de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Dacă faptele prevăzute la alin. (1) și (2) sunt săvârșite în condițiile prevăzute la art. 12 alin. (2), pedeapsa este închisoare de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi, în cazul prevăzut la alin. (1), și închisoare de la 10 ani la 20 de ani și interzicerea unor drepturi, în cazul prevăzut la alin. (2).

(4) Dacă faptele prevăzute în prezentul articol au avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoare de la 15 ani la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Art. 13 a fost modificat de pct. 3 al articolului unic din ORDONANTA DE URGENTA nr. 79 din 14 iulie 2005 , publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 629 din 19 iulie 2005.

ART. 14

Abrogat.

Art. 14 a fost abrogat de LEGEA nr. 39 din 21 ianuarie 2003 publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

ART. 15

(1) Tentativa infracțiunilor prevăzute la art. 12-14 se pedepsește.

(2) Organizarea săvârșirii infracțiunilor prevăzute în prezentul capitol constituie infracțiune și se pedepsește ca și infracțiunea organizată.

ART. 16

Consimțământul persoanei, victima a traficului, nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului.

SECȚIUNEA a 2-a

Infracțiuni în legătura cu traficul de persoane

ART. 17

(1) Fapta de a determina sau de a permite, cu știința, fie direct, fie prin intermediar, intrarea sau rămânerea pe teritoriul țării a unei persoane care nu este cetățean roman, supusă traficului de persoane în sensul prezentei legi:

a) folosind fata de aceasta mijloace frauduloase, violența sau amenințări ori alta forma de constrângere; sau

b) abuzând de starea specială în care se găsește acea persoană, datorită situației sale ilegale ori precare de intrare sau ședere în țară, ori datorită sarcinii, unei boli sau infirmități ori unei deficiente, fizice sau mintale, constituie infracțiune și se sancționează cu pedeapsa prevăzută pentru infracțiunea de trafic de persoane.

(2) Dacă fapta prevăzută la alin. (1) se săvârșește în mod repetat, maximul special al pedepsei se majorează cu 2 ani.

Alin. 2 al art. 17 a fost modificat de LEGEA nr. 39 din 21 ianuarie 2003 publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

ART. 18

(1) Fapta de a expune, a vinde sau de a răspândi, a închiria, a distribui, a confecționa ori de a produce în alt mod, a transmite, a oferi sau a pune la dispoziție ori de a deține în vederea răspândirii de obiecte, filme, fotografii, diapositive, embleme sau alte suporturi vizuale, care prezintă poziții ori acte sexuale cu caracter pornografic, ce prezintă sau implica minori care nu au împlinit vârsta de 18 ani, constituie infracțiunea de pornografie infantilă și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și importul ori predarea de obiecte dintre cele prevăzute la alin. (1) unui agent de transport sau de distribuție, în vederea comercializării ori distribuirii lor.

(3) Abrogat.

Art. 18 a fost modificat de ORDONANTA DE URGENTA nr. 143 din 24 octombrie 2002 publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 804 din 5 noiembrie 2002.

Alin. (3) al art. 18 a fost abrogat de LEGEA nr. 39 din 21 ianuarie 2003 publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

SECȚIUNEA a 3-a

Dispoziții speciale

ART. 19

(1) Banii, valorile sau orice alte bunuri dobândite în urma săvârșirii infracțiunilor prevăzute în prezenta lege ori cele care au servit la săvârșirea acestor infracțiuni, precum și celelalte bunuri prevăzute de art. 118 din Codul penal sunt supuse confiscării speciale, în condițiile stabilite de acel articol.

(2) Sunt considerate bunuri care au servit la săvârșirea infracțiunii și mijloacele de transport care au folosit la realizarea transportului persoanelor traficate, precum și imobilele în care aceste persoane au fost cazate, dacă aparțin faptuitorilor.

ART. 20

(1) Persoana supusă traficului de persoane, care a săvârșit, ca urmare a exploatarei sale, infracțiunea de prostituție sau cea de cerșetorie, nu se pedepsește pentru aceste infracțiuni.

(2) Persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute de prezenta lege, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni prevăzute de prezenta lege beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

Art. 20 a fost modificat de pct. 4 al articolului unic din ORDONANTA DE URGENTA nr. 79 din 14 iulie 2005, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 629 din 19 iulie 2005.

Alin. (1) al art. 20 a fost modificat de pct. 2 al articolului unic din LEGEA nr. 287 din 11 octombrie 2005, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 917 din 13 octombrie 2005.

CAP. 4

Dispoziții speciale privind procedura judiciară

ART. 21

Urmărirea penală pentru infracțiunile prevăzute de prezenta lege se efectuează în mod obligatoriu de către procuror și se judecă în prima instanță de către tribunal.

ART. 22

În vederea strngerii datelor necesare începerii urmăririi penale pot fi folosiți investigatori sub acoperire, în condițiile legii.

ART. 23

(1) Când exista date sau indicii temeinice ca o persoană care pregătește comiterea unei infracțiuni dintre cele prevăzute în prezenta lege sau care a comis o asemenea infracțiune folosește sisteme de telecomunicații ori informatice, organul de urmărire penală poate, cu autorizarea procurorului, să aibă acces, pentru o perioadă determinată, la aceste sisteme și să le supravegheze.

(2) Dispozițiile art. 91¹ -91⁵ din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător.

ART. 24

(1) Ședințele de judecată în cauzele privind infracțiunea de trafic de persoane prevăzută la art. 13 și de pornografie infantilă prevăzută la art. 18 nu sunt publice.

(2) La desfășurarea judecății în condițiile alin. (1) pot asista părțile, reprezentanții acestora, apărătorii, precum și alte persoane a căror prezență este considerată necesară de către instanță.

(3) În cauzele privind infracțiunile prevăzute în prezenta lege ascultarea minorului care nu a împlinit vârsta de 14 ani se face în prezența unuia dintre părinți sau a tutorelui ori a persoanei căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare.

ART. 25

La judecarea infracțiunilor prevăzute la art. 12 și 17, la cererea părții vătămate, instanța poate declara ședința secretă.

CAP. 5

Protecția și asistența victimelor traficului de persoane

ART. 26

(1) Persoanelor vătămate prin infracțiunile prevăzute în prezenta lege, precum și altor victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență specială, fizică, juridică și socială.

(2) Viata privată și identitatea victimelor traficului de persoane sunt ocrotite prin prevederile prezentei legi.

(3) Victimele infracțiunilor prevăzute în prezenta lege au dreptul la recuperarea lor fizică, psihologică și socială.

(4) Minorilor, victime ale infracțiunilor prevăzute în prezenta lege, li se acordă protecție și asistență specială, în raport cu vârsta lor.

(5) Femeilor, victime ale infracțiunilor prevăzute în prezenta lege, precum și celor care sunt supuse unui risc ridicat de a deveni victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență socială specifică.

ART. 27

Ministerul de Interne asigură, la cerere, pe teritoriul României, protecția fizică a victimelor traficului de persoane pe perioada procesului.

ART. 28

Cetățenilor români aflați pe teritoriul altor țări, victime ale traficului de persoane, li se acordă, la cerere, asistență de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României în acele țări.

ART. 29

Ministerul Afacerilor Externe, prin misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României, eliberează, în caz de necesitate, în vederea repatrierii, documente de identitate cetățenilor români care au fost victime ale traficului de persoane, într-un timp rezonabil, fără întârzieri nejustificate.

ART. 30

(1) Ministerul Afacerilor Externe asigură difuzarea către cei interesați, prin intermediul misiunilor diplomatice și al oficiilor consulare ale României în străinătate, a unor materiale de informare

privind drepturile persoanelor, victime ale traficului de persoane, potrivit legislației romane și a statului de reședință.

(2) Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României în străinătate asigură informarea organelor judiciare străine cu privire la reglementările romane în materie.

(3) Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României în străinătate vor publica prin mijloace electronice proprii informații referitoare la legislația națională și a statului străin în domeniu, precum și adresele centrelor de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane sau asimilate acestora.

(4) Șefii misiunilor diplomatice și ai oficiilor consulare ale României în străinătate vor desemna un diplomat din cadrul acestora ca responsabil cu aplicarea metodologiei de repatriere a cetățenilor romani, victime ale traficului de persoane, în sensul prezentei legi.

(5) Metodologia de repatriere a cetățenilor romani, victime ale traficului de persoane, se elaborează de către Ministerul Afacerilor Externe împreună cu Ministerul de Interne și Ministerul Justiției, în termen de 60 de zile de la adoptarea prezentei legi.

ART. 31

Ministerul de Interne asigură, prin structurile sale specializate, la toate punctele de trecere a frontierei României, personal special instruit pentru identificarea și preluarea victimelor, în vederea îndrumării acestora către instituțiile specializate.

ART. 32

(1) Victimele traficului de persoane pot fi cazate, la cerere, temporar, în centre de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, înființate prin prezenta lege, denumite în continuare centre, aflate în subordinea consiliilor județene Arad, Botosani, Galați, Giurgiu, Iași, Ilfov, Mehedinți, Satu Mare și Timiș.

(2) Durata cazării este stabilită prin decizie a delegației permanente județene și nu poate depăși 10 zile.

(3) Durata cazării poate fi prelungită, la solicitarea organelor judiciare, cu cel mult până la 3 luni sau, după caz, pe perioada procesului penal.

(4) Centrele sunt amenajate și dotate astfel încât să ofere condiții civilizate de cazare și igiena personală, hrană, asistență psihologică și medicală.

ART. 33

Victimelor traficului de persoane, cazate temporar, li se asigură de către asistenții sociali din aparatul consiliului local în a cărui rază teritorială își desfășoară activitatea centrele informații și consiliere pentru a beneficia de facilitățile asigurate prin lege persoanelor marginalizate social.

ART. 34

(1) Regulamentul de organizare și funcționare, precum și structura organizatorică ale centrelor se aproba de ministrul administrației publice, cu avizul ministrului de interne.

(2) Personalul încadrat în centre este salarizat potrivit legislației referitoare la salarizarea personalului din unitățile bugetare.

(3) Cheltuielile curente și de capital ale centrelor se acoperă din bugetele consiliilor județene, prevăzute la art. 32 alin. (1).

ART. 35

(1) Agențiile județene de ocupare a forței de muncă din județele în care se înființează și funcționează centrele organizează, dacă este posibil, programe speciale de scurtă durată pentru inițierea sau formarea profesională a victimelor cazate.

(2) De asemenea, agențiile menționate la alin. (1) asigură, cu prioritate, victimelor traficului de persoane servicii de consiliere și mediere a muncii, în vederea identificării unui loc de muncă.

ART. 36

Victimelor traficului de persoane, cetățeni romani, li se pot acorda locuințe sociale, cu prioritate, de către consiliile locale din localitatea de domiciliu.

ART. 37

România le facilitează cetățenilor străini, victime ale traficului de persoane, întoarcerea în țara lor de origine fără nici o întârziere nejustificată și le asigură transportul în deplina securitate până la frontiera statului roman, dacă nu este prevăzut altfel în acordurile bilaterale.

ART. 38

(1) Străinii victime ale traficului de persoane pot fi cazati în centrele special amenajate potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu modificările și completările ulterioare, fără a mai fi necesară luarea în custodie publică a acestora. În acest scop, administrația centrelor amenajează spații speciale, separate de cele destinate cazarii străinilor luați în custodie publică.

(2) Străinii victime ale traficului de persoane, solicitanți ai unei forme de protecție în România, pot fi cazati în centrele special amenajate potrivit Ordonanței Guvernului nr. 102/2000 privind statutul și regimul refugiaților în România, republicată.

(3) Cazarea persoanelor prevăzute la alin. (1) se aproba de șeful Autorității pentru străini, la solicitarea scrisă a autorităților competente.

(4) Victimele traficului de persoane sunt informate în locurile de cazare, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicate.

(5) Persoanele prevăzute la alin. (1) și (2) pot beneficia de consiliere psihică și psihologică, într-o limbă pe care o înțeleg, precum și de asistență medicală și socială.

(6) Asistența medicală, medicamentele și hrana persoanelor prevăzute la alin. (1) se asigură potrivit normelor legale aplicabile străinilor luați în custodie publică.

Art. 38 a fost modificat de pct. 5 al articolului unic din ORDONANȚA DE URGENTĂ nr. 79 din 14 iulie 2005, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 629 din 19 iulie 2005.
Alin. (5) al art. 38 a fost modificat de pct. 3 al articolului unic din LEGEA nr. 287 din 11 octombrie 2005, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 917 din 13 octombrie 2005.

ART. 39

În cazul în care străinii, victime ale traficului de persoane, nu posedă nici un document de identitate sau acesta a fost pierdut, furat ori distrus, li se facilitează de către Direcția relații consulare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe sau de către organele competente ale Ministerului Administrației Publice eliberarea unui nou pasaport sau titlu de călătorie, după caz.

ART. 39¹

(1) Străinii cu privire la care există motive serioase să se considere că sunt victime ale traficului de ființe umane beneficiază de o perioadă de recuperare și reflecție de până la 90 de zile, pentru a se refăce, a ieși de sub influența faptuitorilor și a lua o decizie în cunoștința de cauză privind cooperarea cu autoritățile competente, timp în care li se acordă de către Autoritatea pentru străini, la solicitarea procurorului sau a instanței, tolerarea rămânerii pe teritoriul României. În perioada de recuperare și reflecție străinii beneficiază de drepturile prevăzute la art. 38.

(2) În timpul sau la expirarea perioadei de reflecție, străinilor victime ale traficului de persoane li se poate acorda, la cerere, un permis de ședere temporară, în condițiile prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 39¹ a fost introdus de pct. 6 al articolului unic din ORDONANȚA DE URGENTĂ nr. 79 din 14 iulie 2005, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 629 din 19 iulie 2005.

ART. 40

În cazul aducerii în România de către o companie de transport de victime ale traficului, cunoscând caracterul ilicit al acestuia, compania de transport respectivă este obligată să asigure cazarea și întreținerea acestora pe perioada stabilită de Ministerul de Interne și să suporte transportul lor până la frontiera română, conform legii.

ART. 41

De asemenea, minorilor care însoțesc victimele traficului de persoane sau care sunt ei înșiși victime li se aplica, în mod corespunzător, prevederile referitoare la minori din Legea nr. 123/2001 *).

*) Legea nr. 123/2001 a fost abrogată de ORDONANTA DE URGENTA nr. 194 din 12 decembrie 2002 publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 955 din 27 decembrie 2002.

ART. 42

Asociațiile și fundațiile care fac dovada ca desfășoară programe de servicii de asistență socială pentru victimele traficului de persoane, cum ar fi: cazare, hrană, consiliere psihică, psihologică și juridică, asistență medicală, vor putea beneficia de subvenții de la bugetul de stat sau, după caz, de la bugetele locale, în condițiile legii.

ART. 43

Victimele infracțiunilor prevăzute în prezenta lege au dreptul să primească informații cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicabile.

ART. 44

Persoanele prevăzute la art. 43 au dreptul să primească asistență juridică obligatorie pentru a putea să își exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal, și să își susțină cererile și pretențiile civile față de persoanele care au săvârșit infracțiunile prevăzute de prezenta lege, în care ele sunt implicate.

CAP. 6

Cooperarea internațională

ART. 45

Prin prezenta lege se instituie ofițeri de legatură în cadrul Ministerului de Interne, precum și magistrați de legatură la nivelul parchetelor de pe lângă tribunale, care să asigure consultarea reciprocă cu ofițeri de legatură sau, după caz, cu magistrați de legatură care funcționează în alte state, în scopul coordonării acțiunilor acestora în cursul urmăririi penale.

ART. 46

În vederea schimbului de date și de informații cu privire la investigarea și urmărirea infracțiunilor prevăzute în prezenta lege se va stabili un punct de contact în cadrul Ministerului de Interne și al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție cu instituții similare din alte state.

ART. 47

(1) Societățile de transport internațional sunt obligate să verifice la emiterea documentului de călătorie dacă pasagerii sunt în posesia documentelor de identitate cerute pentru intrarea în țara de tranzit sau de primire.

(2) Obligația prevăzută la alin. (1) revine și conducătorului mijlocului de transport internațional rutier la urcarea pasagerilor, precum și personalului abilitat să controleze documentele de călătorie.

CAP. 7

Dispoziții finale

ART. 48

Pentru identificarea victimelor traficului de persoane lucrătorii Ministerului de Interne pot organiza controale în instituții publice ori particulare, precum și în incinta agenților economici, indiferent de proprietar sau de deținător, în condițiile legii.

ART. 49

În termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi se va adopta, prin hotărâre a Guvernului, regulamentul de aplicare a acesteia.

Aceasta lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 2 octombrie 2001, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

VALER DORNEANU

Aceasta lege a fost adoptată de Senat în ședința din 1 noiembrie 2001, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

PREȘEDINTELE SENATULUI

NICOLAE VACAROIU

E – Codul Penal al României (Legea nr. 286 din 17 iulie 2009)

Partea specială

Titlul I - Infraacțiuni contra persoanei

CAPITOLUL VII

Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile

ART. 209

Sclavia

Punerea sau ținerea unei persoane în stare de sclavie, precum și traficul de sclavi se pedepsesc cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

ART. 210

Traficul de persoane

(1) Recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane în scopul exploatării acesteia, săvârșită:

- a) prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate;
- b) profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane;
- c) prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Consimțământul persoanei victimă a traficului nu constituie cauză justificativă.

ART. 211

Traficul de minori

(1) Recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării acestuia, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Dacă fapta a fost săvârșită în condițiile art. 210 alin. (1), pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Consimțământul persoanei victimă a traficului nu constituie cauză justificativă.

ART. 212

Supunerea la muncă forțată sau obligatorie

Fapta de a supune o persoană, în alte cazuri decât cele prevăzute de dispozițiile legale, la prestarea unei munci împotriva voinței sale sau la o muncă obligatorie se pedepsește cu închisoarea de la unu la 3 ani.

ART. 213

Proxenetismul

(1) Determinarea sau înlesnirea practicării prostituției ori obținerea de foloase patrimoniale de pe urma practicării prostituției de către una sau mai multe persoane se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) În cazul în care determinarea la începerea sau continuarea practicării prostituției s-a realizat prin constrângere, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Dacă faptele sunt săvârșite față de un minor, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

(4) Prin practicarea prostituției se înțelege întreținerea de acte sexuale cu diferite persoane în scopul obținerii de foloase patrimoniale pentru sine sau pentru altul.

ART. 214

Exploatarea cerșetoriei

(1) Fapta persoanei care determină un minor sau o persoană cu dizabilități fizice ori psihice să apeleze în mod repetat la mila publicului pentru a cere ajutor material sau beneficiază de foloase patrimoniale de pe urma acestei activități se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Dacă fapta este săvârșită în următoarele împrejurări:

a) de părinte, tutore, curator ori de către cel care are în îngrijire persoana care cerșește;

b) prin constrângere,

pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

ART. 215

Folosirea unui minor în scop de cerșetorie

Fapta majorului care, având capacitatea de a munci, apelează în mod repetat la mila publicului, cerând ajutor material, folosindu-se în acest scop de prezența unui minor, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

ART. 216

Folosirea serviciilor unei persoane exploatate

Fapta de a utiliza serviciile prevăzute în art. 182, prestate de o persoană despre care beneficiarul știe că este victimă a traficului de persoane ori a traficului de minori, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

ART. 217

Sanționarea tentativei

Tentativa la infracțiunile prevăzute în art. 209 - 211 și art. 213 alin. (2) se pedepsește.

Anexa 4: Alte materiale de referință

1. Materiale ale Organizației Internaționale a Muncii (ILO)

- **ILO:** *Labour Inspection. ILO Survey for the 96th Session of the International Labour Conference, Geneva, 2006*

Studiul reprezintă un rezumat al rapoartelor referitoare la Convenția și Protocolul din 1995 al Convenției privind Inspecția Muncii 1947 și Recomandarea nr. 81/1947 privind Inspecția Muncii, Recomandarea nr. 82/1947 privind Inspecția Muncii (în industria extractivă și de transport), Convenția privind Inspecția Muncii (în agricultură) nr. 129/1969 și Recomandarea Convenției privind Inspecția Muncii (în agricultură) nr. 133/1969.

- **ILO:** *A Tool Kit for Labour Inspectors. A model enforcement policy, a training and operations manual, a code of ethical behaviour, Budapest, 2006*

Manualul este conceput pentru a servi drept instrument de referință pentru inspectorii de muncă de la toate nivelurile de serviciu care să-i ajute în activitățile lor zilnice.

- **ILO:** *Combating Child Labour: A Handbook for Labour Inspectors, Geneva, 2002*

Manualul oferă celor care lucrează în domeniul inspecției informații de bază pentru înțelegerea și luarea de măsuri împotriva muncii periculoase și exploatarea copiilor. Manualul oferă recomandări privind modul de evaluare a abuzurilor și riscurilor, abordarea holistică a unei situații date și activitatea de decizie orientată spre acțiune.

- **ILO:** *Integrated Labour Inspection Training System (ILITS), Geneva, 2006*

ILITS oferă cadrul prin care fiecare inspectorat național de muncă își poate elabora sisteme și pachete de instruire care să se adapteze cel mai bine nevoilor proprii și care să corespundă resurselor disponibile.

- **ILO:** *Human Trafficking and Forced Labour Exploitation: Guidance for Legislation and Law Enforcement, Geneva, 2005*

Acest ghid juridic se adresează legiuitorilor și autorităților de aplicare a legii (poliție și inspectorii de muncă) și oferă un ajutor practic pentru înțelegerea și implementarea standardelor internaționale cu privire la traficul de persoane și luarea de măsuri în consecință.

- **ILO:** *Traficul de ființe umane în scopul exploatării economice – cum să monitorizăm procesul de recrutarea lucrătorilor migranți. Manual pentru traininguri, Geneva, 2006*

Manualul a fost elaborat pentru inspectorii de muncă și alte autorități executive responsabile cu monitorizarea agențiilor private pentru ocuparea forței de muncă și alte agenții de recrutare false.

- **ILO:** *A global alliance against forced labour. Global report under the Follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, Geneva, 2005*

Acesta este cel de-al doilea Raport Global ILO privind Munca Forțată și cuprinde o prezentare generală a diferitelor forme de manifestare la nivel internațional a muncii forțate și a traficului de persoane precum și a mijloacelor de eradicare. Raportul face apel la formarea unei alianțe globale împotriva muncii forțate care a început deja să se contureze.

- **ILO: *Eradication of forced labour, General Survey concerning the Forced Labour Convention, 1930 (No. 29), and the Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105), International Labour Conference 96th Session, 2007***

Este un studiu general privind implementarea Convenției asupra Muncii Forțate, nr. 29 din 1930 și Convenția cu privire la abolirea muncii forțate, nr. 105/ 1957.

- **ILO: *Action against Trafficking in Human Beings, Geneva, 2008***

Documentul prezintă succint poziția ILO în combaterea fenomenului de trafic cu ființe umane și acțiunile inițiate de această organizație.

2. Rapoarte ONU

- ***United National Office on Drugs and Crime (UNODC)***

Toolkit to Combat Trafficking in Persons, New York, 2006

Scopul acestui ghid este de a oferi diferitelor organizații guvernamentale, precum și altor organizații, sugestii privind modul în care acestea pot elabora elementele unei strategii complexe pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane, identificarea victimelor și acordarea de asistență și protecție corespunzătoare și colaborarea în parteneriate, în vederea combaterii traficului și dezvoltarea de măsuri eficiente împotriva acestuia.

- ***The Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)***

Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking, New York, 2002

OHCHR a elaborat Linii directoare cu scopul de a oferi o politică practică bazată pe drepturile omului pentru a servi drept ghid în prevenirea traficului și protejarea victimelor, având în vedere facilitarea integrării drepturilor omului în legislația, politicile și intervențiile anti-traffic la nivel regional, național și internațional. Aceste linii directoare vor fi analizate în cadrul mai larg al Protocolului de la Palermo.

3. Alte surse relevante

- ***US State Department***

Trafficking in Persons Report 2008. <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008/>

Raportul anual al Departamentului de Stat al SUA privind traficul de persoane este unul dintre cele mai vaste raporturi la nivel mondial referitor la eforturile guvernelor pentru a combate formele grave de trafic de persoane. Raportul evaluează eforturile depuse de guverne pentru aplicarea legii în domeniul luptei împotriva traficului, protecția victimelor și prevenirea traficului.

Fiecare parte narativă include criteriile de clasificare în categorii de țări: Nivelul 1, Nivelul 2, Lista de monitorizare Nivelul 2 sau Nivelul 3.

- ***International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)***

Anti-Trafficking Training for Frontline Law Enforcement Officers: Training Guide, Vienna, 2006

Acest material oferă un pachet de pregătire modern și ușor de utilizat pentru personalul nespecializat, care, pe parcursul executării atribuțiilor, se poate ocupa și de cazuri de trafic de persoane. Pachetul cuprinde un „Ghid de pregătire” și un „Material de informare”.

- **International Organization for Migration (IOM)**

The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking, Geneva, 2007

Manualul oferă îndrumarea și consultanța necesare pentru acordarea eficientă a unei game complete de servicii de asistență pentru victimele traficului de persoane din momentul contactării inițiale și până la reintegrarea socială a persoanelor implicate.

4. Acorduri de cooperare

- **Tailanda și Cambogia (Acord bilateral)**

În anul 2003 a fost semnat un Memorandum de înțelegere între Tailanda și Cambogia cu privire la cooperarea bilaterală pentru eliminarea traficului cu copii și femei și asistarea victimelor traficului de persoane, prin care se stipulează că cele două guverne vor lua măsurile corespunzătoare în materie de prevenire, protecție, urmărire judiciară, repatriere și reintegrare.

- **Bulgaria (Diferiți beneficiari la nivel național)**

Grupul național de luptă împotriva traficului de persoane a fost înființat în 2001 în scopul creării unui răspuns unitar și coordonat împotriva traficului. Sub conducerea Serviciului Național pentru Combaterea Crimei Organizate, Grupul este format din Serviciul Național de Poliție, Serviciul Național de Frontieră, Jandarmeria Națională și Biroul Național Interpol. Atribuțiile grupului includ colectarea și analiza informațiilor, coordonarea activității de poliție și asigurarea cooperării, precum și schimbul de informații cu alte autorități și organizații neguvernamentale.

- **Germania (Ministere, serviciul de poliție și alte autorități implicate la nivel național)**

În 1997, Ministerul Federal pentru Familie, Vârstnici, Femei și Tineret din Germania, a înființat grupul de lucru la nivel național numit „Traficul de femei”, prin implicarea diferitelor ministere federale teritoriale, a Biroului Federal de Poliție Judiciară precum și a serviciilor specializate de consultanță. Sarcina grupului este de a asigura schimbul reciproc de informații între membrii grupului privind măsurile de combatere a traficului de femei, de a analiza problemele care stau în calea unei combateri eficiente a traficului de femei și de a elabora activități comune și propuneri.

- **Tailanda (Agenții de stat și ONG-uri)**

În anul 2003 a fost semnat un Memorandum de înțelegere asupra Operațiunilor între Agențiile de stat și Organizațiile neguvernamentale angajate în lupta împotriva traficului cu copii și femei în scopul promovării de operațiuni comune între agențiile de stat și ONG-uri în combaterea traficului de copii și femei, precum și reducerea oricărui obstacol ce rezultă din operațiunile practice.